

Priloga 2

PROGRAMI SPECIALIZACIJ

PROGRAM SPECIALIZACIJE S PODROČJA URGENTNIH STANJ V ZDRAVSTVU

1. PROGRAM SPECIALIZACIJE

1.1 Področja in podpodročja specializacije

Program specializacije se opravlja na naslednjih področjih in podpodročjih urgentnih stanj v zdravstvu:

- Teoretične predklinične vsebine, ki dajo specializantu osnovo za strokovno delo na specialističnem področju, se osvojijo pred vstopom v klinično okolje za izvajanje praktičnega usposabljanja (trajajo 4 mesece) in se izvajajo na visokošolskem zavodu z ustrezno akreditiranim podiplomskim študijskim programom s področja urgentnih stanj:
 - Patofiziologija nujnih stanj (40 ur predavanj, 20 ur seminarjev in 10 ur laboratorijskih vaj),
 - Farmakologija zdravil v nujni medicinski pomoči (25 ur predavanj, 20 ur seminarjev in 20 ur laboratorijskih vaj),
 - Klinična anatomija in propedeutika (20 ur predavanj, 30 ur seminarjev in 60 ur kliničnih vaj),
 - Zakonodaja in etika s področja nujne medicinske pomoči (20 ur predavanj),
 - Raziskovanje in raziskovalna metodologija v zdravstveni negi (10 ur predavanj in 15 ur seminarjev).
- Specialne vsebine po področjih, skupaj z opravljenimi/predvidenimi tečaji, trajajo 20 mesecev:
 - Bolnišnična nujna medicinska pomoč (6 mesecev; od tega 30 ur predavanj),
 - Zunajbolnišnična nujna medicinska pomoč (5 mesecev, od tega 30 ur predavanj),
 - Anestezija in reanimatologija (2 meseca, od tega 15 ur predavanj),
 - Intenzivna medicina (1 mesec, od tega 20 ur predavanj),
 - Psihijatrija (1 mesec, od tega 5 ur predavanj),
 - Ginekologija in porodništvo (1 mesec, od tega 10 ur predavanj),
 - Pediatrija (1 mesec, od tega 10 ur predavanj),
 - Izbirni del (1,75 meseca),
 - Študijski dopust za pripravo na specialistični izpit (1,25 meseca).

Predavanja izvajajo habilitirani visokošolski učitelji iz ustreznega kliničnega področja bodisi v okviru klinike, kjer specializanti opravljajo klinično usposabljanje, bodisi v okviru ustrezno akreditiranega podiplomskega študija s področja urgentnih stanj na visokošolskem zavodu. Predavanja iz kliničnega področja se izvedejo pred začetkom kliničnega usposabljanja na določenem področju.

Od specializanta se pred začetkom opravljanja teoretičnih vsebin temeljnih veščin pričakuje zadovoljivo znanje anatomije in fiziologije človeka. Če je znanje specializanta nezadostno, mora sam poskrbeti za obnovitev znanj iz omenjenih področij

Vsak predmet iz temeljnih predkliničnih veščin se zaključi z opravljenim izpitom. Opravljeni izpiti iz naslednjih temeljnih predkliničnih veščin (Patofiziologija, Klinična anatomija in propedeutika, Farmakologija zdravil v nujni medicinski pomoči) so pogoj za vstop v klinično okolje za opravljanje praktičnega usposabljanja.

Znanje se ne glede na dolžino kliničnega usposabljanja obvezno preverja s kolokviji in oceni z »je opravil« ali »ni opravil« ali z izpiti. Opravljen kolokvij pred komisijo (mentor in vsaj še en neodvisen član) je pogoj za priznanje usposabljanja iz tega področja.

2. KATALOG POTREBNIH ZNANJ IN VEŠČIN

Znanja in veščine ter posledično kompetence pridobiva specializant z učenjem iz teoretičnih virov, s kritičnim opazovanjem in z lastnim izvajanjem postopkov in posegov v kliničnem okolju med opravljanjem specializacije na področju urgentnih stanj v zdravstvu.

Specializant mora v okviru specializacije uspešno opraviti naslednje zahtevane tečaje:

- Specializant mora v okviru specializacije uspešno opraviti naslednje zahtevane tečaje: ALS (»Advance Life Support Course«) ali tečaj, ki je po učnem načrtu primerljiv;
- ITLS (»International Trauma Life Support«) ali ATLS (»Advanced Trauma Life Support«) ali ETC (»European Trauma Course«) ali tečaj, ki je po učnem načrtu primerljiv;
- APLS (»Advanced Pediatric Life Support«) ali EPALS (»European Paediatric Advanced Life Support«) ali tečaj, ki je po učnem načrtu primerljiv;
- MRMI (»Medical Response To Major Incidents And Disasters«) ali tečaj, ki je po učnem načrtu primerljiv;
- Porod na terenu 1 (Simulacijski izobraževalni center Ljubljana) ali tečaj, ki je po učnem načrtu primerljiv;
- NLS (»Newborn Life Support«) ali tečaj, ki je po učnem načrtu primerljiv;
- WINFOCUS (»The World Interactive Network Focused On Critical UltraSound«) program NURSE ali tečaj, ki je po učnem načrtu primerljiv.

Če je posamezni tečaj opravil že pred začetkom specializacije, lahko glavnemu mentorju predloži veljaven certifikat. Glavni mentor lahko ob sodelovanju s koordinatorjem specializacije odloči, da specializantu tečaja ni treba ponovno opravljati, če oceni, da specializant še vedno izkazuje ustrezno znanje in usposobljenost s tega področja.

Če se specializantu prizna tečaj, ki ga je uspešno opravil pred začetkom specializacije, se v »List specializanta« vpiše priznanje tečaja in datum opravljenega tečaja.

Časovni in vsebinski potek specializacije, preverjanja pridobljenega teoretičnega in praktičnega znanja ter pomembnejša strokovna opravila se vpisujejo v obrazec »List specializanta«. V njem neposredni oziroma glavni mentorji potrdijo, da je specializant opravil predpisani del programa ter pridobil ustrezna znanja, izkušnje in veščine.

V »Listu specializanta« so opredeljeni tudi postopki oziroma posegi ter minimalno število ponovitev posameznega postopka oziroma posega. Po vsakem uspešno opravljenem postopku oziroma posegu njegovo izvedbo s podpisom potrdi neposredni mentor. Če specializant posameznega postopka oziroma posega zaradi objektivnih okoliščin med specializacijo ne more opraviti v kliničnem okolju, ga lahko izjemoma, na predlog glavnega mentorja in s predhodnim soglasjem koordinatorja specializacije, opravi pod nadzorom glavnega mentorja v simulacijskem okolju. Izpolnjen »List specializanta« je pogoj za pristop k specialističnemu izpitu.

2.1. Nujna stanja v zdravstvu: temeljna/predklinična znanja, veščine in kompetence

2.1.1. Zahtevano teoretično znanje s področja raziskovanja in raziskovalne metodologije v zdravstveni negi

- Filozofije znanosti za podporo kvalitativnega, kvantitativnega raziskovanja in raziskav mešanih metod
- Utemeljitev izbora paradigme, metodologije in metod raziskovanja v zdravstveni negi
- Opredelitve kvalitativne kvantitativne metodologije in metod ter raziskav mešanih metod
- Opis kvalitativnega, kvantitativnega raziskovalnega procesa in procesa mešanih metod
- Metode zbiranja in analize podatkov v okviru kvalitativnega in kvantitativnega raziskovanja
- Opredelitev discipline in znanosti zdravstvene nege.
- Etični vidiki raziskovanja

Kompetence

- Razume raziskovalne paradigme, filozofije znanosti, metodologije in metode kvalitativnega in kvantitativnega raziskovanja ter opredelitve raziskav mešanih metod,
- Sposoben načrtovati, pripraviti in izvesti kvalitativno in kvantitativno raziskavo na področju zdravstvene nege in zdravstva,
- Sposoben učinkovito predstaviti, širiti in vrednotiti rezultate raziskovalnega dela,
- Razume pomen znanosti in discipline za razvoj prakse zdravstvene nege,
- Razume etične vidike raziskovanja.

2.1.2. Zahtevano teoretično znanje s področja patofiziologije nujnih stanj

- Poznavanje patofizioloških procesov pri nujnih stanjih v travmatologiji/kirurgiji
- Poznavanje patofizioloških procesov pri nujnih stanjih v interni medicini/infekcijskih boleznih/nevrologiji
- Poznavanje patofizioloških procesov pri nujnih stanjih v pediatriji
- Poznavanje patofizioloških procesov pri nujnih stanjih v ginekologiji in porodništvu
- Poznavanje patofizioloških procesov pri nujnih stanjih v anesteziologiji

Kompetence

- Pozna in razume osnove patofizioloških procesov pri razvoju bolezni, ki privedejo do nastanka nujnih stanj.

- Zna povezovati teoretična znanja s področja patofiziologije nujnih stanj s klinično sliko nujnega stanja ter s potrebnim diagnostičnim in terapevtskim ukrepanjem ter zdravstveno nego urgentnega bolnika.
- Pozna patofiziološke procese nujnih stanj odraslih in otrok na področju kirurgije, interne medicine, infektologije, nevrologije in anesteziologije,
- Pozna patofiziološke procese nujnih stanj v ginekologiji in porodništvu.

2.1.3. Zahtevano teoretično znanje s področja farmakologije zdravil v nujni medicinski pomoči

- Osnove splošne farmakologije in toksikologije:
 - farmakodinamika/toksikodinamika,
 - farmakokinetika/toksikokinetika.
- Farmakologija in toksikologija v nujnih stanjih po organskih sistemih:
 - srčno-žilni sistem,
 - dihala,
 - osrednji in periferni živčni sistem (vključno z avtonomnim živčevjem),
 - prebavila,
 - zdravila, ki uravnavajo nivo glukoze v krvi,
 - zdravila z vplivom na hemostazo in trombolizo,
 - zdravljenje s protimikrobnimi učinkovinami,
 - osnove toksikologije in farmakološki ukrepi pri zastrupitvah,
 - skrb za varnost pri ravnanju z zdravili.

Kompetence

- Pozna osnove splošne in klinične farmakologije in toksikologije zdravil na področju nujne medicinske pomoči, njihovo farmakodinamiko/toksikodinamiko in farmakokinetiko/toksikokinetiko
- Pozna indikacije za aplikacijo zdravil v nujnih stanjih, ob tem pozna kontraindikacije in neželene učinke ter izbere pravi odmerek ter način aplikacije zdravil
- Pozna farmakokinetiko in farmakodinamiko glavnih skupin zdravil, ki se uporabljajo v NMP
- Pozna pričakovane učinke zdravil, ki jih srečujemo pri vsakdanjem delu v NMP, njihove neželene učinke in interakcije
- Pozna medsebojna delovanja zdravil, stranskih učinkov, terapevtskih razponov in odmerkov pogosto uporabljenih zdravil v NMP
- Pozna znake in simptome ter začetno zdravljenje zastrupitev z benzodiazepini, opioidi, alkoholom, simpatikomimetiki (npr. kokain), zaviralci adrenergičnih receptorjev beta, zaviralci kalcijevih kanalčkov, antiholinergiki, ogljikovim monoksidom. Pozna antidote (glukagon, flumazenil, nalokson), postopke eliminacije in dekontaminacije pri zastrupitvah

2.1.4. Zahtevano teoretično znanje s področja klinične anatomije in propedeutike

- ABCDE pregled
- Jemanje anamneze pri najpogostejših nujnih stanjih
- Osnovna anatomija in osnovni klinični pregled glave in vratu (tudi ORL)
- Osnovna anatomija in osnovni klinični pregled prsnega koša in pljuč
- Osnovna anatomija in osnovni klinični pregled srčno-žilnega sistema

- Osnovna anatomija in osnovni klinični pregled trebuha
- Osnovna anatomija in osnovni klinični pregled okončin
- Osnovna anatomija in osnovni klinični pregled centralnega živčnega sistema

Kompetence

- Jemlje anamnezo pri nujnih stanjih in ustrezno interpretira ugotovljeno,
- Na osnovi poznavanja anatomije človeškega telesa izvede osnovni klinični pregled celotnega telesa po posameznih telesnih regijah in ustrezno interpretira,
- Na podlagi anamneze in opravljenega telesnega pregleda ustrezno interpretira ugotovitve - prepozna nujna stanja in ustrezno ukrepa (obravnavo bolnika in začetno zdravljenje).

2.1.5. Zahtevano teoretično znanje s področja zakonodaje in etike s področja nujne medicinske pomoči

- Poznavanje temeljnih vsebin zdravstvenega prava
- Ugotavljanje in pojasnjevanje osnovnih kriterijev odgovornosti zdravstvenih delavcev
- Pravice in obveznosti zdravstvenih delavcev pri opravljanju njihove dejavnosti
- Poznavanje dela in organizacije poklicnih zbornic
- Disciplinska, civilna in kazenska odgovornost zdravstvenih delavcev
- Spoštovanje pacientovih pravic
- Utemeljitev osnovnih etičnih načel, ki vodijo delovanje na področju zdravstvene nege:
 - načelo pravičnosti, ki omogoča vzpostavitev sistema, ki je pošten in zagotavlja enakost,
 - načelo dobronamernosti, ki zahteva, da so delovanja in namere zdravstvenih delavcev vedno v najboljšem interesu pacienta,
 - načelo avtonomije pacienta določa, da se pacientove zahteve spoštujejo in da se ne stori nič v nasprotju z njegovimi željami,
 - resnicoljubnost kot dolžnost posredovanja pacientu ustreznih informacij, ki so nujne in omogočajo utemeljevanje podlag za poučeno odločitev in privolitev.

Kompetence

- Pozna organizacijo službe Nujne medicinske pomoči,
- Pozna in razlikuje organizacijske modele NMP pri nas in v svetu,
- Pozna temeljne vsebine zdravstvenega prava,
- Pozna osnovne kriterije odgovornosti zdravstvenih delavcev,
- Pozna pravice in obveznosti zdravstvenih delavcev pri opravljanju njihove dejavnosti,
- Pozna delo in organizacije poklicnih zbornic,
- Pozna disciplinsko, civilno in kazensko odgovornost zdravstvenih delavcev,
- Pozna spoštovanje pacientovih pravic,
- Pozna temeljne vsebine zdravstvenega prava,
- Razume empatično urgentno nego, temelječo na najboljših interesih pacientov kot središča odločanja;
- Razume, upošteva in samostojno v klinični praksi uporablja načelo pravičnosti, načelo dobronamernosti, načelo avtonomije pacienta in načelo resnicoljubnosti.

2.1.6. Pripomočki in ukrepi za oskrbo dihalne poti

- Ocení težavnost proste dihalne poti po LEMON
- Izvede sukcijo dihalne poti z različnimi pripomočki

- Izvede sukcijo umetne dihalne poti (endotrahealni tubus, supraglotični pripomoček) z različnimi pripomočki
- Izvaja osnovne tehnike odpiranja dihalnih poti (sproti dihalno pot – ročno)
- Vzpostavi umetno dihalno pot z uporabo orofaringealnega pripomočka
- Vzpostavi umetno dihalno pot z uporabo supraglotičnega pripomočka
- Asistira pri (video)laringoskopiji
- Asistira pri bronhoskopiji
- Pozna postopek »7P« pri intubaciji s hitrim zaporedjem postopkov
- Opiše postopek, pripravi opremo in asistira pri endotrahealni intubaciji
- Opiše postopek in pripravi pripomočke ter asistira pri intubaciji s hitrim zaporedjem postopkov
- Asistira pri kirurški oskrbi dihalne poti (igelna konikotomija in/ali traheotomija)
- Izvaja postopek odstranitve tujka iz dihalnih poti pri zavestni osebi v skladu s trenutno veljavnimi smernicami/priporočili
- Izvaja postopek odstranitve tujka iz dihalnih poti nezvestne osebe v skladu s trenutno veljavnimi smernicami/priporočili
- Prepozna simptome in znake ter obravnavo in začetno zdravljenje pri anafilaksiji

Kompetence

- Prepozna ogroženo in zaprto dihalno pot ter jo oskrbi in zavaruje z enostavnimi ukrepi in pripomočki
- Oskrbi dihalno pot s supraglotičnimi pripomočki
- Razreši zaprto dihalno pot s tujki pri zavestni in nezvestni osebi
- Začetno zdravi anafilaksijo in anafilaktični šok v skladu s trenutno veljavnimi smernicami/priporočili

2.1.7. Prepoznavna in začetno zdravljenje bolezni, ki ogrožajo dihanje

- Avskultira pljuča in ustrezno interpretira dihalne zvoke
- Meri in ocenjuje vitalne funkcije (pulz, krvni tlak, dihanje, telesna temperatura, etCO₂)
- Uporablja pulzni oksimeter in zna interpretirati izvid
- Načrtuje in izbere ustrezne postopke glede na izmerjene vrednosti pulzne oksimetrije
- Uporablja kapnografijo/kapnometer in zna interpretirati izvid ter ustrezno ukrepati
- Ves čas obravnave spremlja in analizira vitalne funkcije z neinvazivnimi metodami (EKG, pulz, dihanje, nasičenost periferne krvi s kisikom, krvni tlak, telesna temperatura) in jih interpretira ter ustrezno ukrepa
- Zna uporabljati kisikovo jeklenko
- Pozna indikacije za zdravljenje s kisikom (tudi neželene učinke zdravljenja s kisikom)
- Izvaja zdravljenje z dodatkom kisika v vdihanem zraku z ustreznimi pripomočki in določi ustrezno koncentracijo kisika v vdihanem zraku
- Izvaja postopek umetne ventilacije s samorazteznim dihalnim balonom in masko
- Izvaja umetno ventilacijo s samorazteznim dihalnim balonom preko endotrahealnega tubusa in supraglotičnega pripomočka
- Aplikira ustrezna zdravila v pravilnem odmerku za zdravljenje nujnih stanj preko inhalacijske maske
- Pozna postopek, indikacije in kontraindikacije ter nameščanje in začetno zdravljenje z neinvazivno ventilacijo (NIV s PEEP) ter pozna njene zaplete

- Razloži principe delovanja transportnega ventilatorja (vzdrževanje, kontrola pravilnosti, deli respiratorja, nadzorna plošča, krivulje in parametri ventilacije, alarmi, menjava kisikove jeklenke)
- Razloži mehansko ventilacijo (načini ventilacije, zapleti mehanske ventilacije) in zna nastaviti mehansko ventilacijo z ustrezno izbiro načina predihovanja in osnovne parametre ter pozna njene zaplete za ventilacijo med oživljanjem
- Odvzame vzorec arterijske krvi za plinsko analizo (PAAK), ustrezno interpretira rezultate ter začetno ukrepa
- Prepozna pnevmotoraks in začetno obravnavo/zdravljenje ter izvede razbremenilno igelno torakocentezo v primeru tenzijskega pnevmotoraksa
- Opiše postopek, pripravi potrebne pripomočke in asistira pri plevralni punkciji
- Asistira pri vstavitvi torakalne drenaže
- Prepozna simptome in znake ter obravnavo in začetno zdravljenje pri akutnem poslabšanju astme ali astmatičnem statusu ter akutnem poslabšanju kronične obstruktivne pljučne bolezni
- Prepozna simptome in znake ter obravnavo in začetno zdravljenje pljučne embolije
- Prepozna simptome in znake ter obravnavo in začetno zdravljenje akutnega poslabšanja srčnega popuščanja
- Prepozna simptome in znake akutne respiratorne insuficience ter izvaja začetno zdravljenje
- Prepozna dihalno stisko in izvede obravnavo ter začetno zdravljenje

Kompetence

- S pomočjo anamneze, kliničnega pregleda in merjenjem življenjskih funkcij prepozna in začetno zdravi respiratorno insuficienco, poslabšanje KOPB in astme; pljučno embolijo, akutno poslabšanje srčnega popuščanja.
- Izvaja zdravljenje z dodatkom kisika v vdihanem zraku in inhalacijskimi zdravili
- Začetno zdravi z neinvazivno umetno ventilacijo
- Uporablja mehansko ventilacijo med oživljanjem
- Razreši tenzijski pnevmotoraks z igelno dekompresijo

2.1.8. Prepoznavna in začetno zdravljenje bolezni, ki ogrožajo krvni obtok

- Odvzem vzorcev venske krvi, arterijske krvi in urina
- Odvzem hemokultur
- Vzpostavi vensko pot s pomočjo intravenske kanile
- Vzpostavi vensko pot s pomočjo intraosalne kanile
- Vzpostavi arterijsko linijo
- Vzpostavi intravensko pot s pomočjo uporabe ultrazvoka
- Vzpostavi arterijsko linijo s pomočjo uporabe ultrazvoka
- Pripravi in vzpostavi sistem za invazivno merjenje arterijskega krvnega tlaka
- Asistira pri vzpostavitvi centralnega venskega katetra (CVK)
- Pripravi zdravilo in ga aplicira preko injektomata
- Pripravi zdravilo in ga aplicira preko infuzijske črpalke
- Pripravi in nastavi sistem za segrevanje infuzijskih raztopin in krvnih derivatov
- Aplicira krvne derivate po protokolu
- Avskultira srčne tone in razume pomen srčnih šumov
- Posname standardne in dodatne odvode pri elektrokardiografskem zapisu (EKG)

- Interpretira EKG zapis po 9 korakih (6 osnovnih korakov ter ST, T in QTc)
- Prepozna motnje srčnega ritma in izvaja postopke v skladu s trenutno veljavnimi smernicami/priporočili pri: bradikardiji (AV bloki), tahikardiji ozkih kompleksov QRS, tahikardiji širokih kompleksov QRS
- Pripravi pacienta in opremo ter tehnično izvede postopek skozikožne elektrostimulacije srca v skladu s trenutno veljavnimi smernicami/priporočili za bradikardije
- Pripravi pacienta in izvede vagalne manevre
- Pripravi pacienta in opremo ter tehnično izvede sinhrono kardioverzijo v skladu s trenutno veljavnimi smernicami/priporočili za tahikardije
- Pozna postopek, priprava bolnika, opreme in zdravil za proceduralno sedacijo ter spremljanje bolnika po opravljenem posegu
- Prepozna šokabilne ritme pri srčnem zastoju ter izvede defibrilacijo z ustrezno energijo
- Namesti napravo za izvajanje stisov prsnega koša
- Pozna vrste šoka in vzroke zanje ter začetno zdravljenje
- Poznavanje uporaba aparata za hitro infuzijo tekočin
- Pozna in prepozna vzroke srčnega zastoja in izvaja postopke v skladu s trenutno veljavnimi smernicami/priporočili
- Izvaja stise prsnega koša
- Pozna in izvaja dodatne postopke oživljanja (velja tudi za posebne okoliščine) odraslih, otrok in novorojenčka v skladu s trenutnimi smernicami/priporočili
- Pozna odmerke, indikacije, kontraindikacije in način uporabe zdravil, ki se uporabljajo pri oživljanju, ter zdravila aplicira v skladu s trenutno veljavnimi smernicami/priporočili
- Prepozna maligne motnje srčnega ritma (asistolija, prekatno migetanje - ventrikularna fibrilacija, prekatna tahikardija - ventrikularna tahikardija brez utripa, električna aktivnost brez utripa) in ukrepa v skladu s trenutno veljavnimi smernicami/priporočili
- Pozna mehanizem defibrilacije
- Pozna razloge za zgodnjo defibrilacijo
- Opiše dele ročnega defibrilatorja (način rokovanja, funkcije, potrebni pripomočki) in preveri njegovo izpravnost)
- Izvaja varno defibrilacijo z ročnim defibrilatorjem (s samolepilnimi elektrodami)
- Opiše algoritem dodatnih postopkov oživljanja in izvaja ustrezne postopke v skladu s trenutno veljavnimi smernicami/priporočili
- Prepozna pomen preprečevanja hipertermije po oživljanju in zna ukrepati s trenutno veljavnimi smernicami/priporočili
- Spremlja in ocenjuje bolnikovo stanje po oživljanju
- Ugotavlja zanesljive znake smrti
- Meri in ocenjuje vitalne funkcije (pulz, krvni tlak, dihanje, telesna temperatura, etCO₂) ter glede na izmerjene vrednosti ustrezno ukrepa
- Načrtuje in izbere ustrezne postopke glede na izmerjene vrednosti pulzne oksimetrije
- Uporablja kapnografijo/kapnometer in zna interpretirati vrednosti
- Ves čas obravnave spremlja bolnika in analizira vitalne funkcije z neinvazivnimi metodami (monitoring) ter ustrezno ukrepa
- Uporablja sistem za ogrevanje/hlajenje pacienta
- Prepozna simptome, znake in izvaja začetno obravnavo in zdravljenje pri akutnem koronarnem sindromu po trenutno veljavnih smernicah/priporočilih

- Prepozna simptome, znake in izvaja začetno obravnavo in zdravljenje pri akutnem srčnem popuščanju/pljučnem edemu
- Ocenjuje in izvaja začetno obravnavo in zdravljenje bolnikov z akutno bolečino v prsnem košu
- Prepozna hipertenzivno krizo in izvaja začetno obravnavo in zdravljenje

Kompetence

- Vzpostavi intraosnalno pot
- Vzpostavi arterijsko linijo in sistem za invazivno merjenje arterijskega krvnega tlaka
- Vzpostavi žilni pristop s pomočjo ultrazvoka
- S pomočjo anamneze, kliničnega pregleda in merjenjem življenjskih funkcij prepozna in začetno zdravi šokovna stanja
- S pomočjo anamneze, kliničnega pregleda in merjenjem življenjskih funkcij prepozna in začetno zdravi dekompenzacijo srčnega popuščanja in pljučni edem
- S pomočjo anamneze, kliničnega pregleda in merjenjem življenjskih funkcij prepozna in začetno zdravi bolečino v prsnem košu in akutni koronarni sindrom
- S pomočjo anamneze, kliničnega pregleda in merjenjem življenjskih funkcij prepozna in začetno zdravi hipertenzivno krizo
- Snema in interpretira EKG zapis po 9 korakih
- S pomočjo anamneze, kliničnega pregleda in merjenjem življenjskih funkcij prepozna in začetno zdravi bradikardne motnje ritma z zdravili (atropin, adrenalin)
- S pomočjo anamneze, kliničnega pregleda in merjenjem življenjskih funkcij prepozna in začetno zdravi tahikardne motnje ritma z vagalnimi manevri in zdravili (adenozin, amiodaron)
- Izvaja dodatne postopke oživljanja (tudi v posebnih okoliščinah) odraslih, otrok in novorojenčkov ter uporablja reanimacijska zdravila v skladu s trenutnimi priporočili/smernicami

2.1.9. Prepoznavna in začetno zdravljenje bolezni, ki povzročajo motnjo zavesti

- opravi ustrezen klinični pregled oz. okvirni nevrološki status
- uporablja glukometer
- prepozna simptome in znake intracerebralne/subarahnoidne krvavitve in izvede začetno obravnavo in zdravljenje v skladu s trenutnimi priporočili/smernicami
- prepozna simptome in znake cerebrovaskularnega infarkta in izvede začetno obravnavo in zdravljenje v skladu s trenutnimi priporočili/smernicami pojasnjuje in izvaja oceno stanja zavesti (AVPU)
- pozna vzroke za motnjo zavesti (AEIOU TIPS)
- pojasnjuje in uporablja Glasgowsko lestvico nezavesti
- oceni kvalitativno in kvantitativno stopnjo motnje zavesti
- prepozna in ukrepa v skladu s trenutno veljavnimi smernicami/priporočili za epileptične napade in epileptični status
- prepozna vrtoglavico in izvede začetno obravnavo in zdravljenje
- razloži postopek, pripravi potrebno opremo in pomaga pri izvedbi lumbalne punkcije
- prepozna vzroke akutnega glavobola in izvede obravnavo in začetno zdravljenje
- razlikuje simptome in znake hipoglikemije od hiperglikemije
- izvaja obravnavo in začetno zdravljenje pri bolnikih s hipoglikemijo
- izvaja obravnavo in začetno zdravljenje pri bolnikih s hiperglikemijo

- pojasnjuje in prepozna nujne primere v zvezi z akutnimi vedenjskimi motnjami ter izvaja obravnavo v skladu s trenutno veljavnimi smernicami/priporočili
- uporablja deeskalacijske tehnike umirjanja pri osebi z akutnimi vedenjskimi motnjami
- uporablja veščino ocene tveganja samomora
- uporablja spretnost pri reševanju težav z nasilnim bolnikom in uporablja ustrezne samozaščitne tehnike
- pojasni potek prostovoljne in hospitalizacije proti volji bolnika (pozna pravne podlage)
- prepozna zlorabljene osebe in izvaja ustrezne postopke

Kompetence

- S pomočjo anamneze, kliničnega pregleda in merjenjem življenjskih funkcij prepozna in začetno zdravi glavobol, vrtoglavico, cerebrovaskularni insult in intracerebralno/subarahnoidno krvavitev
- S pomočjo anamneze, kliničnega pregleda in merjenjem življenjskih funkcij prepozna in začetno zdravi epileptični napad in epileptični status
- S pomočjo anamneze, kliničnega pregleda in merjenjem življenjskih funkcij prepozna in začetno zdravi hipoglikemijo in hiperglikemijo
- S pomočjo anamneze, kliničnega pregleda in merjenjem življenjskih funkcij ukrepa pri akutnih psihiatričnih motnjah
- S pomočjo anamneze in klinične slike ter upoštevanjem pravnih podlag izvede privedbo pacienta k psihiatru prostovoljno ali proti njegovi volji

2.1.10. Prepoznava in začetno zdravljenje poškodb in bolezni v posebnih okoliščinah

- prepozna simptome in znake ter ukrepa (začetno zdravljenje) pri hipertermiji / toplotnem udaru
- prepozna simptome in znake ter ukrepa (začetno zdravljenje) pri podhladitvi
- prepozna simptome in znake utopitve
- izvaja ukrepe v skladu s smernicami pri utopitvah
- uporablja sistem za ogrevanje/hlajenje pacienta
- odvzame vzorce krvi in urina za analizo
- prepozna simptome in znake krvavitev iz prebavil in izvede začetno obravnavo in zdravljenje
- uporablja ocenjevalne lestvice za oceno jakosti bolečine
- prepozna načine vnosa strupov v telo in načine izločanja strupov
- aplicira antidot, izvede dekontaminacijo in eliminacijo strupa pri intoksikacijah
- pripravi potrebne pripomočke in opravi izpiranje želodca
- prepozna simptome in znake zastrupitve/predožiranja z zdravili, mamili, etanolom, ogljikovim monoksidom in izvaja ustrezno obravnavo in začetno zdravljenje
- opiše klinično sliko zastrupitve z gobami in rastlinami ter izvede ustrezno obravnavo in začetno zdravljenje
- opiše klinično sliko vbodov in ugrizov strupenih živali ter izvede ustrezno obravnavo in začetno zdravljenje
- opiše načela samozaščite in nujne medicinske pomoči pri najpogostejših zastrupitvah
- prepozna simptome in znake krvavitev iz prebavil in izvede ustrezno obravnavo in začetno zdravljenje
- opiše simptome in znake vnetnih bolezni prebavnega sistema in bolečine v trebuhu

- pozna postopek, pripravi potrebno opremo in pacienta za uvedbo nazogastrične sonde
- uvaja nazogastrično sondo
- opiše postopek, pripravi potrebno opremo in pacienta za klistir ter aplicira klistir
- pozna postopek, pripravi potrebno opremo in pomaga pri izvedbi abdominalne punkcije
- pozna vzroke za hematurijo
- prepozna simptome in znake okužbe sečil
- prepozna simptome in znake akutne ledvične insuficience
- pozna indikacije za nujno dializo
- pozna postopek, pripravi potrebne pripomočke in pomaga pri uvedbi dializnega katetra
- prepozna simptome in znake akutne retence urina
- pozna postopek, pripravi potrebno opremo in pacienta ter uvede urinski kateter pri moških in ženskah
- izvede imobilizacijo ekstremitet
- izvede kompletno imobilizacijo na zajemalna nosila
- izvede imobilizacijo vratne hrbtenice z vratno opornico
- imobilizira medenico z medeničnim pasom
- izvede ekstrakcijo poškodovanca s pomočjo KEDa
- pozna in izvaja dodatne postopke oživljanja poškodovancev v skladu s trenutnimi smernicami/priporočili
- pozna in izvaja organizacijo nujne medicinske pomoči v primeru masovnih nesreč v skladu s trenutnimi smernicami/priporočili
- obravnava paliativnega bolnika in upošteva cilje zdravljenja krhkega bolnika
- asistira pri porodu in oskrbi novorojenčka in matere
- uporablja obposteljni ultrazvok in opravi popuščusmerjen ultrazvočni pregled sledečega: FAST pregled; pregled pljuč (prepoznava plevralnega polzenja, A-linij, B linij, plevralnega izliva); subksifoidni pogled srca (lahko dodatno tudi druga okna) – prepoznava bitje srca in prepoznavo perikardialnega izliva; pregled abdominalne aorte in prepoznavo AAA; UZ vodena punkcija perifernih žil (ven in arterij); nastavitev NGS s pomočjo ultrazvoka; pregled mehurja (postavitev urinskega katetra)

Kompetence

- Izvaja dodatne postopke oživljanja in uporablja reanimacijska zdravila pri srčnih zastojih v posebnih okoliščinah (podhladitev, utopitev, toplotni udar, zastrupitev, elektrolitski disbalans) v skladu s trenutnimi priporočili/smernicami
- S pomočjo anamneze, kliničnega pregleda in merjenjem življenjskih funkcij prepozna in začetno zdravi krvavitev iz gastrointestinalnega trakta
- Vstavi urinski kateter moškemu in ženski
- Prepozna zastrupitev, identificira strup, aplicira antidot in izvede dekontaminacijo ter eliminacijo strupa
- Izvede ekstrakcijo in imobilizacijo poškodovanca s pomočjo sodobnih pripomočkov po v skladu s trenutnimi priporočili/smernicami
- Pozna in izvaja dodatne postopke oživljanja poškodovancev v skladu s trenutnimi smernicami/priporočili
- Pozna in izvaja organizacijo nujne medicinske pomoči v primeru masovnih nesreč v skladu s trenutnimi smernicami/priporočili
- Ocenjuje bolečino in aplicira protibolečinska zdravila

- Prepozna krhkega/paliativnega bolnika in upošteva načela paliativne oskrbe takega bolnika in cilje zdravljenja
- Vodi in asistira pri porodu ter oskrbi novorojenčka in matere
- Uporablja obposteljni ultrazvok in opravi usmerjen ultrazvočni pregled sledečega: FAST pregled; pregled pljuč (prepoznavna plevralnega polzenja, A-linij, B linij, plevralnega izliva); subksifoidni pogled srca (lahko dodatno tudi druga okna) – prepoznavna bitje srca in prepoznavna perikardialnega izliva; pregled abdominalne aorte in prepoznavna AAA; UZ vodena punkcija perifernih žil (ven in arterij); nastavitev NGS s pomočjo ultrazvoka; pregled mehurja (postavitev urinskega katetra)

2.1.11. Aplikacija zdravil

- Pozna farmakodinamiko in farmakokinetiko reanimacijskih zdravil
 - Adrenalin (P)
 - Amjodaron (P)
 - Atropin (P)
 - Adenozin (P)
 - Fenilefrin (P)
- Pozna farmakodinamiko in farmakokinetiko analgetikov in antipiretikov
 - Paracetamol (P)
 - Metamizol (P)
 - Opioidni analgetiki (P)
 - Nestteroidni antirevmatiki (P)
 - Esketamin (P)
 - Metoksifluran
- Pozna farmakodinamiko in farmakokinetiko antiemetikov
 - Tietilperazin
 - Ondansetron(P)
 - Metoklopramid
- Pozna farmakodinamiko in farmakokinetiko hipnotikov/sedativov
 - Benzodiazepini (P)
- Pozna farmakodinamiko in farmakokinetiko antidotov
 - Flumazenil (P)
 - Nalokson (P)
 - Glukagon (P)
- Pozna farmakodinamiko in farmakokinetiko ostalih zdravil v nujni medicinski pomoči
 - Zaviralci protonske črpalke (P)
 - Furosemid
 - Glicerilnitrat
 - Glukozne raztopine (P)
 - Glukokortikoidi (P)
 - Antihistaminiki (P)
 - Magnezij (P)
 - Kalcij (P)
 - Traneksamična kislina (P)
 - Acetilsalicilna kislina
 - Fenoterol/Ipratropijev bromid (P)

- Haloperidol
- Salbutamol (P)
- Kaptopril
- Infuzijske raztopine (P)
- Antibiotiki (cefalosporin) (P)
- Oksitocin
- Kisik (P)

Kompetence

- Določi indikacijo za aplikacijo, ob tem pozna kontraindikacije in neželene učinke, izbere pravilni odmerek ter aplicira reanimacijska zdravila (adrenalin, amjodaron, atropin, adenozin in fenilefrin)
- Določi indikacijo za aplikacijo, ob tem pozna kontraindikacije in neželene učinke, izbere pravilni odmerek ter aplicira analgetična in antipiretična zdravila (metamizol, paracetamol, opioidni analgetiki, nesteroidni antirevmatiki, esketamin, metoksifluran)
- Določi indikacijo za aplikacijo, ob tem pozna kontraindikacije in neželene učinke, izbere pravilni odmerek ter aplicira antiemetike (tietilperazin, ondansetron, metoklopramid)
- Določi indikacijo za aplikacijo, ob tem pozna kontraindikacije in neželene učinke, izbere pravilni odmerek ter aplicira hipnotike/sedative (benzodiazepini)
- Določi indikacijo za aplikacijo, ob tem pozna kontraindikacije in neželene učinke, izbere pravilni odmerek ter aplicira antidote (flumazenil, nalokson, glukagon)
- Določi indikacijo za aplikacijo, ob tem pozna kontraindikacije in neželene učinke, izbere pravilni odmerek ter aplicira ostala zdravila v nujni medicinski pomoči (zaviralci protonske črpalke, furosemid, glicerilnitrat, glukoze raztopine, glukokortikoidi, antihistaminiki, magnezij, kalcij, traneksamično kislino, acetilsalicilno kislino, fenoterol/ipratropijev bromid, salbutamol, kaptopril, haloperidol, infuzijske raztopine, cefalosporin, oksitocin, kisik)

PROGRAM KLINIČNE SPECIALIZACIJE S PODROČJA RAN, STOM IN KONTINENCE (ENTEROSTOMALNE TERAPIJE)

1. PROGRAM SPECIALIZACIJE

1.1 PODROČJA IN PODPODROČJA SPECIALIZACIJE

Program specializacije se opravlja na naslednjih področjih:

Teoretične vsebine, ki dajo specializantu osnovo za strokovno, razvojno, vodstveno in znanstveno delo na specialističnem področju, se osvojijo delno na začetku specializacije, delno med potekom specializacije;

1. Splošni del (1,5 meseca):

- Anatomija, fiziologija, patofiziologija in farmakologija otrok in odraslih s področja ran, stom in kontinence (60 ur predavanj);
- Vodenje in management, komunikacija, ter klinična ekspertiza in spremljanje lastnega dela (100 ur predavanj);
- Klinično raziskovanje (40 ur predavanj);

2. Specialni del (21, 25 mesecev):

2.1 Področje kronične rane (7,25 meseca; od tega 160 ur predavanj, 40 ur vaj v simuliranem okolju):

Teoretični del (1,5 meseca):

- Patofiziologija nastanka kroničnih ran in zdravljenje;
- Obravnava pacienta s kroničnimi ranami in fistulami;
- Preventiva na področju kroničnih ran.

Vaje v kliničnem okolju – RANA (5,75 meseca):

- Rana – primarni nivo (splošno) – 1 mesec
- Rana – sekundarni/terciarni nivo (splošno) – 1 mesec
- Rana – terciarni nivo (specialno) – 2,75 meseca
- Rana – terciarni nivo (onkološko področje) – 1 mesec

2.2 Področje stome (7 mesecev; od tega 160 ur predavanj, 40 ur vaj v simuliranem okolju):

Teoretični del (1,5 meseca):

- Obravnava pacienta z različnimi vrstami izločalnih stom pri otroku in odraslem;
- Obravnava pacienta z dihalno stomo pri otroku in odraslem;
- Obravnava pacienta s hranilno stomo pri otroku in odraslem.

Vaje v kliničnem okolju – STOMA (5,5 meseca):

- Stoma – primarni nivo (splošno) - 1 mesec
- Stoma – sekundarni / terciarni nivo (splošno) - 1 mesec
- Stoma – terciarni nivo (specialno) – 2,5 meseca
- Stoma – terciarni nivo (onkološko področje) - 1 mesec

2.3 Področje inkontinence / kontinence (7 mesecev; od tega 160 ur predavanj, 40 ur vaj v simuliranem okolju):

Teoretični del (1,5 meseca):

- Motnje v delovanju medeničnega dna pri otroku in odraslem;
- Terapevtske intervencije pri otrocih in odraslih pacientih z urinsko inkontinenco;
- Terapevtske intervencije pri otrocih in odraslih pacientih z analno inkontinenco;
- Terapevtske intervencije pri pacientih z motnjami v delovanju medeničnega dna;
- Prevenirica na področju medeničnega dna.

Vaje v kliničnem okolju – KONTINENCA / INKONTINENCA (5,5 meseca):

- Kontinenca – primarni / sekundarni / terciarni nivo (splošno) - 1 mesec
- Kontinenca – ambulantna obravnava (splošno) – 2 meseca
- Kontinenca – terciarni nivo (specialno) – 2,5 meseca

3. Študijski dopust za pripravo na specialistični izpit (1,25 meseca).

Teoretične vsebine

- Splošni del: 1,5 meseca
- Specialni del: 4,5 mesece

Klinične vaje: 16,75 meseca

Priprava na specialistični izpit (teoretični in praktični): 1,25 meseca

Specializant opravi 6 mesecev teoretičnih vsebin (od tega 0,75 meseca vaj v simuliranem okolju), nato pa 16,75 meseca neposrednega dela v kliničnem okolju pod nadzorom mentorja, po zaključenem kliničnem usposabljanju pa še 1,25 meseca priprave na specialistični izpit.

Redni letni dopust je predpisan z zakonom in ga specializant lahko izkoristi po predhodnem dogovoru z glavnim in neposrednim mentorjem.

Izvajalci specializacije

Specializacijo lahko izvaja pooblaščen izvajalec zdravstvene dejavnosti.

Čas trajanja specializacije je 24 mesecev. Od specializanta se pred začetkom opravljanja teoretičnih vsebin od temeljnih veščin pričakuje osnovno znanje anatomije in fiziologije človeka. Če je znanje specializanta nezadostno, mora sam poskrbeti za obnovitev znanj iz omenjenih področij.

Izvajalci splošnega dela vsebin so strokovnjaki iz ustreznega področja. Splošne teoretične vsebine dajejo specializantu osnovo za strokovno delo na specialističnem področju in jih delno osvoji pred vstopom v klinično okolje (1,5 meseca):

- Anatomija, fiziologija, patofiziologija, farmakologija;
- Vodenje in management, komunikacija, ter klinična ekspertiza in spremljanje lastnega dela;
- Klinično raziskovanje.

Specialne vsebine po področjih:

- Področje kronične rane (7,25 meseca; od tega 160 ur predavanj, 40 ur vaj v simuliranem okolju);
- Področje stome (7 mesecev; od tega 160 ur predavanj, 40 ur vaj v simuliranem okolju);
- Področje inkontinence/ kontinence (7 mesecev; od tega 160 ur predavanj, 40 ur vaj v simuliranem okolju).

Predavanja iz specialnih vsebin izvajajo strokovnjaki iz ustreznega kliničnega področja (z vsaj tremi leti delovnih izkušenj na ožjem področju dela) v okviru klinike, kjer specializanti opravljajo klinično usposabljanje. Predavanja iz kliničnega področja se izvedejo pred začetkom kliničnega usposabljanja na določenem področju. Pogoj za pristop k praktičnemu usposabljanju je uspešno opravljen kolokvij iz splošnih in specialnih teoretičnih vsebin.

Znanje se ne glede na dolžino kliničnega usposabljanja obvezno preverja s kolokviji in oceni z »je opravil« ali »ni opravil« ali z izpiti.

2. KATALOG POTREBNIH ZNANJ IN VEŠČIN

Časovni in vsebinski potek specializacije, preverjanja pridobljenega teoretičnega in praktičnega znanja ter pomembnejša strokovna opravila se vpisujejo v obrazec »List specializanta«. V njem neposredni oziroma glavni mentorji potrdijo, da je specializant opravil predpisani del programa ter pridobil ustrezna znanja, izkušnje in veščine.

V »Listu specializanta« so opredeljeni tudi postopki oziroma posegi ter minimalno število ponovitev posameznega postopka oziroma posega. Po vsakem uspešno opravljenem postopku oziroma posegu njegovo izvedbo s podpisom potrdi neposredni mentor. Če specializant posameznega postopka oziroma posega zaradi objektivnih okoliščin med specializacijo ne more opraviti v kliničnem okolju, ga lahko izjemoma, na predlog glavnega mentorja in s predhodnim soglasjem koordinatorske specializacije, opravi pod nadzorom glavnega mentorja v simulacijskem okolju. Izpolnjen »List specializanta« je pogoj za pristop k specialističnemu izpitu.

2.1 Splošne teoretične vsebine:

- Zgodovina in vloga enterostomalne terapije;
- Telesne tekočine in elektrolitsko ravnovesje;
- Etika in etični odnos do pacienta;
- Uporaba enteralnih formul pri zagotavljanju optimalnega prehranskega vnosa;
- Ključni elementi uspešne predstavitve strokovnega prispevka;
- Raziskovanje v zdravstveni negi;
- Kakovost v zdravstvu;
- Metode učinkovite profesionalne komunikacije;
- Pacient, družina, zdravstvena nega in medsebojno komuniciranje;
- Strokovni kriteriji za izbor medicinskih pripomočkov;
- Preprečevanje okužb;
- Pravice pacientov s stomami (izločalno, dihalno in hranilno stomo), kroničnimi ranami in inkontinenco;
- Vloga specialista s področja ran, stom in kontinence v bolnišnici;
- Posebnosti zdravstvene nege pacienta, ki se zdravi z radioterapijo oziroma sistemsko terapijo z vidika specialista s področja ran, stom in kontinence;
- Paliativna oskrba;
- Zdravstvena pismenost pacienta;
- Napredna zdravstvena ocena odraslega in starostnika;
- Celostna klinična presoja pacienta (fizična, psihološka, socialna in funkcionalna);

- Klinično odločanje in postavljanje prioritet;
- Prepoznavanje poslabšanja zdravstvenega stanja;
- Diferencialna diagnostika na področju ran, stom in kontinence;
- Interakcije zdravil in vpliv zdravil na celjenje ran, delovanje stom in kontinenco;
- Predpisovanje medicinskih pripomočkov skladno z zakonodajo;
- Kritično vrednotenje znanstvene literature;
- Implementacija raziskovalnih dokazov v klinično prakso;
- Razvoj kliničnih smernic in standardov;
- Merjenje izidov zdravstvene obravnave;
- Klinično vodenje (clinical leadership);
- Upravljanje primera (case management);
- Koordinacija zdravstvene obravnave med ravnmi zdravstvenega varstva;
- Ekonomika zdravstvene obravnave in stroškovna učinkovitost;
- Obvladovanje tveganj;
- Kazalniki kakovosti na področju ran, stom in kontinence;
- Varnost pacientov;
- Klinične presoje in izboljševanje kakovosti;
- Andragoški pristopi v zdravstvu;
- Mentorstvo in klinično poučevanje;
- Načrtovanje izobraževalnih programov za paciente in zdravstvene delavce;
- Telemedicina pri obravnavi ran, stom in kontinence;
- Uporaba umetne inteligence in digitalnih orodij;
- Elektronska dokumentacija in spremljanje izidov zdravljenja.

Kompetence:

- Samostojno preučuje, določa in predpisuje z dokazi podprte terapevtske intervencije, vključno s predpisovanjem zdravil in aktivnim nadzorovanjem učinkovitosti zdravljenja pacientov na področju zdravstvene nege in obravnave ran, stom in kontinence;
- Samostojno prouči in oceni potrebe pacienta z rano, stomo in kontinenco in načrtuje intervencije za rehabilitacijo ter zdravstveno vzgojno delo z namenom spodbujanja samooskrbe in dviga zdravstvene pismenosti za zagotavljanje kakovosti življenja;
- Samostojno pripravi pacienta na diagnostično-terapevtske postopke, jih izvaja, nadzira ali pri njih sodeluje skladno s stroko na področju ran, stom in kontinence;
- Samostojno oceni potrebo po medicinskih pripomočkih, ter jih predpisuje pacientom z rano, stomo in inkontinenco;
- Samostojno oceni in preuči potrebe pacienta s stomo, rano in (in)kontinenco glede vključevanja v socialno okolje ter načrtuje ukrepe za uspešno vključitev;
- Prepozna zaplete pri obravnavi pacienta z rano, stomo in (in)kontinenco ter ustrezno ukrepa in načrtuje ustrezne intervencije;
- Prepozna potrebe pacienta in družine po učenju ter izvajanju preventivnih ukrepov za izboljšanje zdravja na področju ran, stom in kontinence ter pripravi individualiziran načrt učenja in spremljanja;
- Prepoznava potrebe in spodbuja, uči pacienta samostojno opravljati vse življenjske aktivnosti, ter samostojno prepozna in oceni potrebe pacientov, družin in skupnosti ter

načrtuje individualizirano obravnavo, ki vključuje pacienta z rano, stomo in kontinenco. To vključuje oceno fizičnega in psihosocialnega stanja pacientov in njegove družine ter upoštevanje njihovih individualnih potreb;

- Skladno z individualnimi potrebami pacienta spodbuja razvoj samooskrbnih sposobnosti, zdravstvene pismenosti, prilagajanja na spremenjen življenjski slog in ohranjanja življenjskih navad. Pri tem upošteva starost, funkcionalne sposobnosti, kognitivno stanje, kulturne značilnosti, socialno podporo in psihološko pripravljenost pacienta;
- Prepozna stiske in potrebe pacienta, ki zahtevajo vključitev drugih strokovnjakov, kot so klinični zdravnik, fizioterapevt, dietetik, psiholog, socialni delavec, ali drugi specialisti, ter pravočasno koordinira nadaljnjo obravnavo;
- Vodi interdisciplinarni tim pri obravnavi pacienta z rano, stomo in (in) kontinenco;
- Prepozna potrebe, spodbuja, usmerja in vključuje svojce/pacientu pomembne bližnje v izvajanje zdravstvene nege skladno s potrebami pacienta z rano, stomo in kontinenco;
- Samostojno povezuje paciente z rano, stomo in kontinenco in njihove pomembne bližnje s širšo skupnostjo, v obravnavo vključuje nevladne organizacije in druge organizacije v lokalni skupnosti, ki povezujejo paciente;
- Razume psihološke in čustvene izzive, s katerimi se pacienti z rano, stomo in (in)kontinenco soočajo, ter nudi ustrezno podporo in svetuje;
- Opredeli prednostne naloge pri preprečevanju tveganj in promociji zdravja ter s tem razvija in izvaja ustrezne strategije na širšem področju javnega zdravja;
- Samostojno ocenjuje potrebe pacienta glede vključevanja v socialno okolje, načrtuje ukrepe za podporo socialni vključenosti in sodeluje pri ustvarjanju podporne socialne mreže za pacienta in njegove pomembne bližnje;
- Prepozna potrebo po učenju in izvaja izobraževanje zdravstvenih delavcev na primarni, sekundarni in terciarni ravni zdravstvenega varstva;
- Izvaja promocijske aktivnosti v skupnosti z namenom preprečevanja nastanka obolenj, povezanih s področjem ran, stom in kontinence;
- Usmerja, svetuje in izobražuje druge zdravstvene delavce o najnovejših dognanjih za prakso, deluje kot mentor in vzornik ter aktivno sodeluje s skupinami pacientov pri prenosu znanj;
- Svetuje članom zdravstveno-negovalnega tima pri individualni obravnavi pacienta z rano, stomo in ikontinenco;
- Izvaja intervizijske posvete s člani negovalnega tima na področju obravnave pacienta z rano, stomo in kontinenco;
- Vodi strokovne sestanke zdravstvene nege na področju obravnave pacienta z rano, stomo in kontinenco;
- Jasno komunicira in enakovredno sodeluje pri postopkih odločanja na ravni kliničnega dela, upravljanja in oblikovanja politike, vključno z delitvijo sredstev za zdravstvo;
- Izvaja interne in eksterne strokovne nadzore na področju obravnave pacienta z rano, stomo in kontinenco;
- Prepozna potrebo populacije po učenju, izvajanju preventivnih ukrepov za izboljšanje zdravja na področju kontinence in učenju zdravstvenih delavcev na primarni, sekundarni in terciarni ravni zdravstvenega varstva;
- Vzpostavlja in zagotavlja kontinuirano zdravstveno nego in obravnavo med različnimi ravnmi zdravstvenega varstva, zlasti med bolnišnico, ambulantno specialistično

dejavnostjo, patronažnim zdravstvenim varstvom, primarno ravno, socialnovarstvenimi zavodi in domačim okoljem;

- Daje pobudo in vodi spremembe pri zagotavljanju zdravstvenih storitev kot odgovor na potrebe pacientov in povpraševanju po storitvah ter s tem zagotavlja nenehne izboljšave kakovosti storitve;
- Ocenjuje in skrbi za kakovost in varnost zdravstvene nege in obravnave pacienta z rano, stomo in kontinenco;
- Pozna vse zakonodajne in regulativne zahteve, povezane s področjem zdravstvene nege in obravnave ran, stom in kontinence, ter skrbi za skladnost s temi predpisi;
- Sodeluje pri pripravi strokovnih smernic za uporabo medicinskih pripomočkov na področju zdravstvene nege in obravnave pacienta z rano, stomo in kontinenco;
- Določi prednostne raziskovalne naloge ter vodi, izvaja in posreduje rezultate raziskav, ki oblikujejo in prispevajo k napredku zdravstvene nege pacienta z rano, stomo in kontinenco na ravni prakse, izobraževanja in politike;
- Izvaja napredno celostno klinično oceno pacienta, vključno z anamnezo, kliničnim pregledom in interpretacijo ugotovitev;
- Izvaja diferencialno diagnostično presojo in prepozna stanja, ki zahtevajo zdravniško obravnavo;
- Samostojno sprejema klinične odločitve na podlagi dokazov in ocene tveganj;
- Interpretira laboratorijske in druge diagnostične izvide, pomembne za področje ran, stom in kontinence;
- Koordinira delo interdisciplinarnega tima in zagotavlja kontinuiteto obravnave;
- Razvija, uvaja in evalvira klinične poti ter strokovne smernice;
- Kritično presoja znanstveno literaturo;
- Uvaja raziskovalne rezultate v klinično prakso;
- Vodi razvojne in raziskovalne projekte na področju ran, stom in kontinence;
- Spremlja in analizira klinične kazalnike kakovosti ter pripravlja predloge izboljšav;
- Aktivno sodeluje pri pripravi nacionalnih strokovnih priporočil na področju ran, stom in kontinence;
- Sodeluje pri oblikovanju zdravstvenih politik in organizaciji storitev na področju ran, stom in kontinence;
- Samostojno predpisuje medicinsko tehnične pripomočke s področja ran, stom, inkontinence (obvladovanje težav, zdravljenje, preventiva);
- Predpisuje mazila za zdravljenje poškodovane kože (peristomalni dermatitis, inkontinenčni dermatitis, intertrigo dermatitis, in drugo);
- Lapizira enostavne hipergranulacije;
- Ocení prehranski status in prepozna ogroženost pri pacientih z rano in stomo;
- Rešuje kompleksne probleme na področju zdravstvene nege pacienta s stomo, kronično rano, fistulo in inkontinenco;
- Izvaja napredne metode obravnave pacienta in oskrbe ran, stom in (in)kontinence;
- Izvaja edukacijo zdravstvenih delavcev v bolnišničnem, ambulantnem, patronažnem, socialnovarstvenem in domačem okolju glede sodobne zdravstvene oskrbe na področju ran, stom, (in)kontinence in medeničnega dna;
- Sodeluje pri pripravi in uvajanju kliničnih poti, strokovnih protokolov, algoritmov za nujna stanja, edukacijskih gradiv in standardov na področju zdravstvene oskrbe ran, stom (in)kontinence in medeničnega dna;

- Spremlja kazalnike kakovosti in varnosti na področju zdravstvene oskrbe ran, stom (in)kontinence in medeničnega dna;
- Sodeluje pri raziskovalnem delu, strokovnem razvoju in prenosu dokazov v prakso na področju zdravstvene oskrbe ran, stom (in)kontinence in medeničnega dna.

2.2 Specialne vsebine s področja ran, stom in kontinence

2.2.1 Področje dihalnih stom:

- Poglobljena anatomija in patofiziologija zgornjih in spodnjih dihal;
- Razlika med traheostomo in stalno dihalno stomo po totalni laringektomiji;
- Bolezenska stanja in kirurški posegi, ki privedejo do začasnih ali stalnih dihalnih stom;
- Vrste traheostomskih in laringektomijskih kanil, notranjih vložkov, filtrov, vlažilnih sistemov, govorno-komunikacijskih pripomočkov in fiksacijskih sistemov;
- Posledice traheotomije in laringektomije na dihanje, govor, požiranje, kašelj, vonj, okus, telesno podobo, socialno vključevanje in kakovost življenja;
- Zdravstvena nega pacienta z dihalno stomo v bolnišničnem, ambulantnem, patronažnem varstvu in domačem okolju;
- Ocena dihalnega statusa, prehodnosti dihalne stome, količine in značilnosti izločka, kože ob stomi, bolečine, okužbe, krvavitve, granulacij in drugih zapletov;
- Preprečevanje in obravnava zapletov pri dihalni stomi, vključno z zamašitvijo kanile, izpadom kanile, krvavitvijo, okužbo, poškodbo kože, hipergranulacijami, stenozami in težavami pri fiksaciji;
- Ukrepanje ob nujnih stanjih pri pacientu z dihalno stomo;
- Posebnosti dovajanja kisika pri pacientu s traheostomo ali stalno dihalno stomo;
- Uporaba vlažilcev, inhalacij, nebulizatorjev, HME-filtro in aspiracijskih sistemov;
- Edukacija pacienta, svojcev in pomembnih drugih za varno samooskrbo dihalne stome;
- Priprava pacienta na odpust iz bolnišnice in koordinacija nadaljnje obravnave s patronažnim zdravstvenim varstvom, ORL-timom, pulmologom, logopedom, fizioterapevtom, dietetikom in drugimi strokovnjaki;
- Zagotavljanje kontinuirane obravnave pacienta z dihalno stomo med bolnišničnim, ambulantnim, patronažnim in domačim okoljem;
- Dokumentiranje, spremljanje izidov, varnostni načrt in zagotavljanje potrebnih pripomočkov za obravnavo na domu.

Kompetence:

- Izvede poglobljeno klinično oceno pacienta z dihalno stomo, vključno z oceno dihanja, prehodnosti dihalne stome, izločka, kašlja, nasičenosti krvi s kisikom, kože ob stomi, bolečine, znakov okužbe, krvavitve, granulacij, stopnje samooskrbe in psihosocialnih potreb pacienta;
- Pri načrtovanju obravnave razlikuje med začasno traheostomo, trajno traheostomo in stalno dihalno stomo po totalni laringektomiji ter upošteva anatomske, fiziološke in varnostne posebnosti posamezne vrste dihalne stome;

- Na podlagi klinične ocene, strokovnih smernic in dokazov načrtuje, izvaja, spremlja in evalvira individualizirano zdravstveno nego pacienta z dihalno stomo v bolnišničnem, ambulantnem, patронаžnem in domačem okolju;
- Zamenja traheostomsko oziroma laringektomijsko kanilo pri stabilnem pacientu z oblikovano oziroma zrelo dihalno stomo, kadar je postopek vključen v njen obseg kompetenc in so izpolnjeni varnostni pogoji za izvedbo.
- Izvede aspiracijo dihalnih poti skozi traheostomsko oziroma laringektomijsko kanilo, kadar je postopek indiciran. Pri tem oceni stanje pacienta pred posegom in po njem, upošteva aseptično tehniko, spremlja učinke aspiracije in dokumentira izvedeno intervencijo.
- Spremlja, očisti in zamenja notranji vložek trahealne kanile ter presodi potrebo po prilagoditvi pripomočkov glede na prehodnost dihalne poti, količino izločka, stanje kože, udobje pacienta in njegovo sposobnost samooskrbe;
- Izbere, namesti in zamenja ustrezne podloge, zaščitne materiale, filtre, trakove za fiksacijo in druge pripomočke za oskrbo dihalne stome. Pri izbiri upošteva anatomske značilnosti stome, stanje kože, količino izločka, varnost fiksacije, preprečevanje poškodb kože in kakovost življenja pacienta;
- Prepozna zgodnje in pozne zaplete pri pacientu z dihalno stomo ter ustrezno ukrepa v okviru svojih kompetenc.
- Prepozna znake dihalne stiske, zamašitve kanile, izpada kanile, krvavitve, okužbe, aspiracije, stenoze, poškodbe kože, hipergranulacij, povečanega izločanja, izsušitve dihalne sluznice ali poslabšanja splošnega stanja;
- Presodi stopnjo nujnosti, izvede prve varnostne ukrepe za zagotovitev prehodnosti dihalne poti ter pravočasno vključi zdravnika, urgentno službo ali drugega ustreznega strokovnjaka, kadar stanje presega področje samostojnega delovanja;
- Pri pacientu z dihalno stomo zagotavlja ustrezno vlaženje vdihanega zraka, svetuje uporabo HME-filtrov, inhalacij, nebulizatorjev, vlažilcev ali drugih pripomočkov ter spremlja učinke na dihanje, izloček, kašelj, prehodnost kanile in udobje pacienta;
- Oceni kožo ob dihalni stomi in načrtuje ukrepe za preprečevanje in obravnavo poškodb kože, maceracije, dermatitisa, pritiska, okužbe, hipergranulacij in poškodb zaradi fiksacijskih pripomočkov;
- Načrtuje, izvaja in evalvira individualizirano edukacijo pacienta z dihalno stomo, svojcev in pacientu pomembnih bližnjih. Edukacija vključuje oskrbo dihalne stome, čiščenje in menjavo notranjega vložka, varno aspiracijo, prepoznavanje zapletov, uporabo vlažilnih sistemov, inhalatorjev, nebulizatorjev, aspiratorjev, kisika na domu in drugih pripomočkov;
- Pacienta in svojce usposobi za varno samooskrbo v domačem okolju ter preveri njihovo razumevanje, praktično izvedbo postopkov in pripravljenost za samostojno ukrepanje ob zapletih;
- Svetuje o vsakodnevem življenju z dihalno stomo, vključno z osebno higieno, telesno aktivnostjo, prehranjevanjem, spanjem, komunikacijo, zaščito dihalne stome, potovanji, socialnim vključevanjem in kakovostjo življenja;
- Pripravi pacienta z dihalno stomo na odpust iz bolnišnice. Pri tem oceni pripravljenost pacienta in svojcev za samooskrbo, zagotovi potrebne pripomočke, pripravi individualizirana pisna navodila, opredeli načrt spremljanja in zagotovi povezavo s patронаžnim zdravstvenim varstvom, ambulantno, izbranim zdravnikom in drugimi izvajalci oskrbe;

- Zagotovi ustrezno usposabljanje pacienta glede uporabe inhalatorja za vlaženje dihalnih poti;
- Zagotovi spremljanje in učenje pacienta o rokovanju s kisikom na domu ter uporabo oksigenatorja;
- Koordinira prehod pacienta med bolnišnico, ambulantno obravnavo, patronažnim zdravstvenim varstvom in domačim okoljem. S tem zagotavlja kontinuiteto, varnost in pravočasno izmenjavo informacij med izvajalci zdravstvene obravnave.
- Sodeluje z ORL-specialistom, pulmologom, anesteziologom, logopedom, fizioterapevtom, kliničnim dietetikom, psihologom, patronažno službo in drugimi strokovnjaki pri celostni obravnavi pacienta z dihalno stomo;
- Specialist prepozna posledice traheotomije oziroma laringektomije na dihanje, govor, požiranje, kašelj, vonj, okus, telesno podobo, socialno vključevanje in kakovost življenja;
- Pacienta usmerja v rehabilitacijo komunikacije, varno požiranje, prilagajanje na spremenjeno telesno podobo in ponovno vključevanje v vsakodnevno življenje. Po potrebi vključi logopeda, psihologa, socialnega delavca, dietetika ali podporne skupine pacientov;
- Prepozna psihološke in čustvene stiske pacienta in svojcev ter zagotavlja osnovno psihosocialno podporo, svetovanje in pravočasno napotitev k ustreznemu strokovnjaku;
- Dokumentira klinično oceno, izvedene intervencije, uporabljene pripomočke, edukacijo, zaplete, ukrepe in izide obravnave pacienta z dihalno stomo;
- Sodeluje pri pripravi in uvajanju kliničnih poti, strokovnih protokolov, algoritmov za nujna stanja, edukacijskih gradiv in standardov zdravstvene nege pacienta z dihalno stomo;
- Spremlja kazalnike kakovosti in varnosti, kot so zapleti pri dihalni stomi, poškodbe kože, zamažitve kanile, ponovne hospitalizacije, usposobljenost pacienta za samooskrbo in zadovoljstvo pacienta;
- Sodeluje pri raziskovalnem delu, strokovnem razvoju in prenosu dokazov v prakso na področju zdravstvene nege pacientov z dihalnimi stomami.

2.2.2 Področje izločalnih stom

- Poglobljena anatomija in patofiziologija prebavil;
- Bolezenska stanja, ki lahko privedejo do oblikovanja stome;
- Konzervativno in kirurško zdravljenje bolezni prebavil;
- Vrste operativnih posegov, ki se zaključijo z oblikovanjem stome, na primer Hartmannova operacija, nizka anteriorna resekcija, Brickerjev mehur, abdominoperinealna ekscizija, oblikovanje rezervoarjev, laparoskopsko oblikovanje enterostome in drugi posegi;
- Vrste izločalnih stom pri odraslih in otrocih: kolostoma, ileostoma, začasna in trajna stoma, terminalna in dvocevna stoma, urostoma, nefrostoma, cistostoma, torakostoma, esofagostoma, ipd.; zgodnji in pozni zapleti pri stomah;
- Priprava pacienta na operacijo katere izzid je stoma;
- Predoperativna označitev mesta stome;
- Obravnavo pacienta v zgodnjem pooperativnem obdobju;

- Obravnava pacienta z zapleti pri izločalni stomi;
- Obravnava pacienta s stomo s prevelikim izločkom;
- Prehrano, hidracijo in preprečevanje elektrolitskih neravnovesij pri pacientih s črevesnimi stomami, posebej pri ileostomi;
- Irigacijo in aplikacijo klizme v črevesno stomo;
- Zdravstvena nega pacienta s fistulo;
- Obravnava pacienta z odprtim abdomnom z uporabo terapije z negativnim tlakom;
- Psihološko, socialno in rehabilitacijsko obravnavo pacienta s stomo;
- Zdravstvena nega pacienta z izločalno stomo in odpust v domačo oskrbo;
- Spolnost, partnerske odnose, nosečnost in življenje z izločalno stomo;
- Vpliv kulture, religije, osebnih prepričanj in življenjskega sloga na spremljanje obravnave pacientov s stomo;
- Poglobljena anatomija in patofiziologija sečil;
- Bolezenska stanja sečil, ki lahko privedejo do oblikovanja urinske stome ali druge izločalne odprtine; vrste operativnih posegov na sečilih, vključno z urostomo, mokro in suho stomo, ureterokutano stomo, pelvično eksenteracijo in kontinentnimi oblikami urinskih izpeljav;
- Urinske stome pri odraslih in otrocih (mokra, suha stoma, pelvična eksenteracija);
- Zapleti pri urinskih stomah in urogenitalnih fistulah;
- Posebnosti obravnave pacienta z urostomo, nefrostomo in/ali cistostomo;
- Obravnavo ureternih katetrov pri urostomi;
- Odvzem urina iz urinske stome, nefrostome, cistostome in ureterokutane stome;
- Priprava pacienta na odpust iz bolnišnice in prehod v domačo oskrbo;
- Obravnava pacienta s stomo s posebnimi potrebami, na primer pri slepoti, gluhoti, zmanjšanih ročnih spretnostih, tetraplegiji, paraplegiji, kognitivnih omejitvah ali drugih funkcionalnih ovirah;
- Izbor, prilagoditev in vrednotenje pripomočkov za oskrbo izločalnih stom;
- Dokumentiranje, spremljanje izidov, kakovost in varnost obravnave pacientov z izločalnimi stomami.

Kompetence:

- Samostojno izvede poglobljeno in sistematično oceno pacienta z izločalno stomo. Pri tem oceni vrsto stome, položaj, velikost, obliko, višino, prehodnost, izloček, stanje sluznice, stanje parastomalne kože, bolečino, znake okužbe, krvavitve, nekroze, retrakcije, prolapsa, stenoze, kile, fistule ali drugih zapletov;
- Pri pacientu s črevesno stomo oceni količino in značilnosti izločka, hidracijsko stanje, prehranski status, tveganje za elektrolitsko neravnovesje, zmožnost samooskrbe, uporabo pripomočkov in vpliv stome na vsakodnevno življenje;
- Pri pacientu z urinsko stomo, nefrostomo ali cistostomo oceni izločanje urina, barvo in vonj urina, prisotnost sedimenta, stanje katetrov ali drenažnih sistemov, vbodno mesto, kožo, prehodnost sistema, znake okužbe in tveganja za zaplete;
- Na podlagi klinične presoje, strokovnih smernic in dokazov načrtuje, izvaja, spremlja in evalvira individualizirano obravnavo pacienta z izločalno stomo v bolnišničnem, ambulantnem, patronažnem in domačem okolju;

- Sodeluje pri pripravi pacienta na operativni poseg, katerega izid je lahko začasna ali trajna stoma. Pacientu in svojcem zagotovi strokovno, razumljivo in individualizirano informiranje o namenu stome, pričakovanih spremembah, pripomočkih, samooskrbi, kakovosti življenja in možnostih podpore po odpustu;
- Samostojno izvede predoperativno označitev mesta stome v skladu s predvideno operacijo, strokovnimi smernicami in kliničnim protokolom. Pri tem upošteva anatomijo trebušne stene, kožne gube, brazgotine, držo, vidno polje, ročne spretnosti, mobilnost, oblačila, življenjski slog, poklic, telesno aktivnost, morebitne invalidnosti in zmožnost pacienta za samooskrbo;
- Pri označitvi mesta stome upošteva tudi psihosocialne, kulturne in individualne dejavnike, ki lahko vplivajo na sprejemanje stome in dolgoročno kakovost življenja;
- Ocení in spremlja delovanje izločalne stome takoj po operativnem posegu. Spremlja vitalnost stome, barvo, edem, krvavitev, izloček, prehodnost, bolečino, stanje šivov, parastomalno kožo in ustreznost nameščenega pripomočka;
- Prepozna zgodnje pooperativne zaplete, kot so ishemija, nekroza, krvavitev, mukokutana separacija, retrakcija, edem, nepravilno nameščen pripomoček, puščanje izločka in poškodba kože;
- Izvede ustrezne ukrepe za preprečevanje poslabšanja ter pravočasno vključi kirurga, ali drugega strokovnjaka, kadar stanje presega področje samostojne obravnave;
- Izvede aplikacijo čistilne ali zdravilne klizme v črevesno stomo, kadar je postopek indiciran;
- Odstrani sponko oziroma jahača pri črevesni stomi kadar je postopek indiciran;
- Načrtuje, izvaja in evalvira učenje irigacije pacienta za varno izvajanje postopka;
- Izvede digitalno dilatacijo stenoziirane stome, kadar je postopek indiciran;
- Spremlja prehranski status pacienta z ileostomo ali drugo črevesno stomo, prepozna tveganje za dehidracijo, malnutricijo in elektrolitsko neravnovesje ter pravočasno vključi zdravnika in/ali kliničnega dietetika;
- Pri pacientu s stomo s prevelikim izločkom oceni količino izločka, hidracijsko stanje, prehrano, zdravila, znake zapletov in tveganje za ponovno hospitalizacijo. Načrtuje ustrezne ukrepe zdravstvene nege, edukacijo, spremljanje in koordinacijo obravnave;
- Spremlja in oceni stanje ureternih katetrov pri urostomi, njihovo prehodnost, lego, izloček, znake okužbe, poškodbe kože in zaplete;
- Izvede izpiranje ureternih katetrov pri urostomi, kadar je postopek indiciran;
- Odvzame vzorec urina iz ureternega katetra, urostome, ureterokutane stome, nefrostome ali cistostome ob upoštevanju aseptične tehnike, namena preiskave in pravilnega postopka odvzema;
- Izvaja spremljanje in oceno vbodnega mesta, kože, prehodnosti sistema in izločka pri nefrostomi ter prepozna znake okužbe, dislokacije, zapore, krvavitve ali drugih zapletov;
- Izvede prebrizgavanje nefrostome, kadar je postopek indiciran;
- Izvaja spremljanje in oceno kože, vbodnega mesta, prehodnosti katetra in izločka pri cistostomi;
- Izvede prebrizgavanje cistostome oziroma izpiranje mehurja po cistostomskem katetru v skladu s kliničnim protokolom, indikacijami in varnostnimi kriteriji;
- Prepozna zaplete pri urinskih stomah, nefrostomi in cistostomi ter pravočasno vključi urologa, nefrologa, izbranega zdravnika ali urgentno službo;

- Določa, izbira in prilagaja ustrezne pripomočke za oskrbo izločalne stome glede na vrsto stome, količino in značilnosti izločka, stanje kože, anatomske značilnosti, zaplete, življenjski slog, ročne spretnosti in zmožnost pacienta za samooskrbo;
- Izbere ustrezen sistem za oskrbo stome, podlogo, vrečko, konveksni sistem, pas, zaščitno pasto, obroček, puder, zaščitni film, pripomočke za preprečevanje puščanja ter druge dodatne pripomočke;
- V okviru zakonsko določenih pooblastil, strokovnih kriterijev, pravil plačnika in kliničnih protokolov predlaga oziroma predpisuje medicinske pripomočke za oskrbo izločalnih stom;
- Spremlja učinkovitost izbranih pripomočkov, prepozna potrebo po zamenjavi sistema in prilagodi oskrbo ob spremembi stanja stome, kože, telesne teže, življenjskih okoliščin ali sposobnosti pacienta;
- Prepozna, oceni in v okviru svojih kompetenc obravnava zaplete pri izločalnih stomah. Pri črevesnih stomah prepozna zaplete, kot so peristomalni dermatitis, puščanje, retrakcija, prolaps, stenoza, parastomalna kila, krvavitev, nekroza, mukokutana separacija, zapora, prevelik izloček in težave s pripomočki. Pri urinskih stomah, nefrostomi in cistostomi prepozna zaplete, kot so okužba, zamašitev, dislokacija katetra, krvavitev, poškodba kože, kristalizacija, neprijeten vonj, puščanje urina, bolečina in zmanjšan iztok urina;
- Oceni stopnjo nujnosti, izvede varnostne ukrepe v okviru svojih kompetenc, prilagodi pripomočke in zdravstveno nego ter pravočasno vključi zdravnika ali drugega strokovnjaka;
- Izvede napredno oceno pacienta s fistulo, vključno z vrsto fistule, količino in značilnostmi izločka, stanjem kože, prehranskim tveganjem, bolečino, okužbo, psihosocialnimi posledicami in vplivom na kakovost življenja;
- Načrtuje in izvaja zdravstveno nego pacienta z enterokutano, urogenitalno ali drugo fistulo, zlasti na področju zaščite kože, zbiranja izločka, izbire pripomočkov, preprečevanja zapletov, edukacije pacienta in koordinacije obravnave;
- Sodeluje pri obravnavi pacienta z odprtim abdomnom in terapijo z negativnim tlakom v skladu s kliničnim protokolom, strokovnimi smernicami in interdisciplinarnim načrtom zdravljenja;
- Načrtuje, izvaja in evalvira individualizirano edukacijo pacienta z izločalno stomo, svojcev in pacientu pomembnih bližnjih. Edukacija vključuje oskrbo stome, menjavo pripomočkov, zaščito kože, prehrano, hidracijo, spremljanje izločka, prepoznavanje zapletov, varno ravnanje s pripomočki in ukrepanje ob težavah;
- Pacienta usposobi za samooskrbo, samostojno menjavo pripomočkov, spremljanje stanja stome in kože ter pravočasno iskanje pomoči ob zapletih;
- Edukacijo prilagodi pacientom s posebnimi potrebami, kot so slepota, gluhoti, izguba ročnih spretnosti, paraplegija, tetraplegija, kognitivne omejitve ali druge funkcionalne ovire;
- Svetuje pacientu o življenju s stomo, vključno s prehrano, telesno aktivnostjo, delom, potovanji, spolnostjo, nosečnostjo, partnerskimi odnosi, telesno podobo, socialnim vključevanjem in kakovostjo življenja;
- Pri edukaciji upošteva kulturne, verske, jezikovne, socialne in individualne značilnosti pacienta in njegove družine;
- Pripravi pacienta z izločalno stomo na odpust iz bolnišnice. Pri tem oceni pripravljenost pacienta in svojcev za samooskrbo, zagotovi ustrezne pripomočke, pripravi pisna

navodila, opredeli načrt spremljanja in zagotovi povezavo s patronažno službo, ambulantno, izbranim zdravnikom in drugimi izvajalci oskrbe;

- Oceni pacientovo razumevanje, zmožnost sodelovanja, psihološko pripravljenost, socialno podporo, funkcionalne zmožnosti in morebitne ovire za varno oskrbo v domačem okolju.
- Koordinira prehod pacienta med bolnišnico, ambulantno obravnavo, patronažnim zdravstvenim varstvom, socialnovarstvenim zavodom in domačim okoljem;
- Zagotavlja pravočasno izmenjavo informacij med izvajalci, spremlja kontinuiteto obravnave in podpira pacienta pri dolgoročnem prilagajanju na življenje s stomo;
- Prepozna psihološke, čustvene, partnerske, spolne in socialne posledice življenja z izločalno stomo;
- Pacientu in svojcem zagotavlja osnovno psihosocialno podporo, svetovanje in usmerjanje pri sprejemanju spremenjene telesne podobe, vračanju v vsakodnevno življenje, spolnosti, nosečnosti, delu, socialnih odnosih in vključevanju v skupnost;
- Po potrebi vključi kliničnega psihologa, socialnega delavca, fizioterapevta, dietetika, spolnega terapevta, zdravnika ali podporne skupine pacientov;
- Dokumentira klinično oceno, stanje stome in kože, izloček, uporabljene pripomočke, izvedene intervencije, edukacijo, zaplete, ukrepe in izide obravnave;
- Sodeluje pri pripravi in uvajanju kliničnih poti, strokovnih protokolov, algoritmov za obravnavo zapletov, edukacijskih gradiv in standardov zdravstvene nege pacienta z izločalno stomo;
- Spremlja kazalnike kakovosti in varnosti, kot so poškodbe parastomalne kože, popuščanje pripomočkov, zapleti stome, ponovni sprejemi v bolnišnico, usposobljenost pacienta za samooskrbo, zadovoljstvo pacienta in kakovost življenja;
- Sodeluje pri raziskovalnem delu, strokovnem razvoju in prenosu dokazov v prakso na področju zdravstvene nege pacientov z izločalnimi stomami.

2.2.3 Področje hranilnih stom:

- Poglobljena anatomija in fiziologija prebavil v povezavi z enteralnim hranjenjem;
- Indikacije in kontraindikacije za enteralno hranjenje;
- Vrste enteralnih dostopov: nazogastrična sonda, nazojejunalna sonda, gastrostoma, perkutana endoskopska gastrostoma, radiološko vstavljena gastrostoma, jejunostoma, gastrojejunostoma in drugi enteralni dostopi; gastrostoma in jejunostoma kot začasni ali dolgotrajni obliki enteralnega hranjenja;
- Posebnosti obravnave pacienta z gastrostomo, jejunostomo in gastrojejunostomo, esofagostomo, torakostomo in fistule na požiralniku v kontekstu kompleksne obravnave pacienta po kirurških posegih oziroma pri zapletih zgornjih prebavil;
- Priprava pacienta na vstavev hranilne stome, vključno s fizično, psihološko in edukacijsko pripravo;
- Prepoznavanje in obravnavo zgodnjih in poznih zapletov hranilnih stom;
- Principi varnega enteralnega hranjenja po gastrostomi in jejunostomi;
- Posebnosti hranjenja v želodec in hranjenja v jejunum;
- Uporaba farmacevtsko pripravljene sondne hrane;
- Spremljanje hidracije, tolerance enteralnega hranjenja in presnovnih tveganj; osnovna načela ocene prehranskega statusa, energijskih in beljakovinskih potreb ter

spremljanja prehranske ogroženosti; aplikacija zdravil po enteralnem dostopu; pripravo hrane in varno rokovanje s hrano v domačem okolju, kadar je to strokovno ustrezno in dovoljeno;

- Higiena pripomočkov za enteralno hranjenje;
- Uporaba hranilnih sistemov, črpalk, setov, brizg, konektorjev in drugih pripomočkov;
- Preprečevanje okužb, poškodb kože, poškodb zaradi pritiska, iztekanja vsebine, zamašitve cevke in aspiracijskih zapletov;
- Specialist samostojno, varno in strokovno izvaja redne ter nujne menjave gastrostomskih cevk (npr. s fiksacijskim balončkom, nizkoprofilnih sistemov/gumbov) pri pacientih z urejenim gastrostomskim kanalom, na podlagi napredne celostne ocene pacientovega anatomskega in kliničnega stanja, kjer je to indicirano.
- Obravnava pacienta s hranilno stomo na domu;
- Priprava pacienta in svojcev na odpust iz bolnišnice;
- Obravnava pacientov s hranilno stomo v paliativni oskrbi;
- Etični vidiki enteralnega hranjenja, zlasti pri napredovali bolezni, terminalni fazi bolezni, nezmožnosti odločanja in vključevanju svojcev;
- Interdisciplinarno sodelovanje z zdravnikom, kliničnim dietetikom, logopedom, farmacevtom, patronažno službo, paliativnim timom in drugimi strokovnjaki;
- Dokumentiranje, spremljanje izidov, kakovost in varnost obravnave pacientov s hranilnimi stomami.

Kompetence:

- Samostojno izvede poglobljeno in sistematično oceno pacienta s hranilno stomo oziroma enteralnim dostopom. Pri tem oceni vrsto enteralnega dostopa, lego in funkcionalnost cevke, stanje vstopnega mesta, kožo, izloček, bolečino, znake okužbe, krvavitve, znake popuščanja, hipergranulacij, poškodbe zaradi pritiska, tveganje za aspiracijo, toleranco hranjenja, hidracijo, prehranski status in zmožnost samooskrbe;
- Na podlagi klinične presoje, strokovnih smernic in dokazov načrtuje, izvaja, spremlja in evalvira individualizirano zdravstveno nego pacienta s hranilno stomo v bolnišničnem, ambulantnem, patronažnem in domačem okolju;
- Pri načrtovanju obravnave razlikuje med hranjenjem po gastrostomi, jejunostomi in gastrojejunostomi ter upošteva posebnosti posameznega enteralnega dostopa, način aplikacije hrane, tveganja za zaplete in stopnjo samostojnosti pacienta oziroma svojcev;
- Fizično in psihično pripravi pacienta na poseg vstavitve hranilne stome, zlasti perkutane endoskopske gastrostome, jejunostome ali drugega enteralnega dostopa;
- Pacientu in svojcem na razumljiv način pojasni namen hranilne stome, osnovna načela oskrbe, pričakovane spremembe, možne zaplete, pomen higiene, način hranjenja, uporabo pripomočkov in vlogo pacienta oziroma svojcev pri nadaljnji oskrbi;
- Oceni pacientovo razumevanje, zmožnost sodelovanja, psihološko pripravljenost, socialno podporo, funkcionalne zmožnosti in morebitne ovire za varno oskrbo v domačem okolju. Izvede enteralno prehranjevanje po gastrostomi, jejunostomi ali drugem enteralnem dostopu v skladu s strokovnimi smernicami, predpisanim prehranskim načrtom, stanjem pacienta in kliničnim protokolom;

- Nastavi, zamenja in spremlja sistem za enteralno hranjenje, vključno s hranilnimi seti, črpalko, brizgami, konektorji in drugimi pripomočki. Pri tem zagotavlja varno rokovanje, ustrezno higieno, preprečevanje kontaminacije in pravilno dokumentiranje vnosa;
- Izvede hranjenje po gastrostomi in jejunostomi ter pri tem upošteva razlike med hranjenjem v želodec in hranjenjem v jejunum, predvsem glede hitrosti aplikacije, položaja pacienta, tolerance hranjenja in tveganja za zaplete;
- Spremlja toleranco enteralnega hranjenja, vključno s slabostjo, bruhanjem, napenjanjem, drisko, zaprtjem, bolečino, refluksom, aspiracijskim tveganjem, spremembami v hidraciji in splošnem kliničnem stanju;
- Izvede merjenje rezidualnega volumna želodčne vsebine, kadar je to klinično indicirano in opredeljeno v protokolu. Pri tem upošteva, da je merjenje rezidualnega volumna povezano predvsem z želodčnim hranjenjem in se ne izvaja rutinsko pri jejunalnem hranjenju, razen če je to posebej določeno;
- Spremlja sistem nazogastrične, nazojejunalne, gastrostomske, jejunostomske ali gastrojejunostomske sonde ter oceni prehodnost, funkcionalnost, varnost fiksacije, tveganje za dislokacijo in ustreznost uporabljenih pripomočkov;
- Izvede preverjanje lege hranilne sonde oziroma enteralnega dostopa v skladu z veljavnimi protokoli, vrsto sonde in stopnjo tveganja. Pri tem uporablja metode, ki so strokovno sprejete v kliničnem okolju, in ob dvomu ali sumu na nepravilno lego pravočasno ukrepa in po potrebi vključi zdravnika;
- Prepozna znake nepravilne lege, dislokacije, zamašitve, puščanja, aspiracije ali drugega zapleta ter izvede ustrezne ukrepe v okviru svojih kompetenc;
- V skladu s protokolom izvede ukrepe za preprečevanje in obravnavo zamašitve hranilne sonde, vključno s pravilnim spiranjem, higieno sistema, prilagoditvijo aplikacije zdravil in pravočasnim vključevanjem drugih strokovnjakov;
- Aplicira predpisano terapijo po gastrostomi, jejunostomi ali drugem enteralnem dostopu v skladu s strokovnimi smernicami, navodili zdravnika oziroma farmacevta in kliničnim protokolom;
- Pri aplikaciji zdravil upošteva možnost interakcij med zdravili in enteralno prehrano, primernost farmacevtske oblike zdravila, tveganje za zamašitev sonde, potrebo po spiranju sistema ter posebnosti aplikacije zdravil v želodec ali jejunum;
- Prepozna situacije, v katerih je potrebno posvetovanje z zdravnikom ali farmacevtom, zlasti pri zdravilih s prirejenim sproščanjem, enterično obloženih zdravilih, zdravilih z ozkim terapevtskim oknom ali pri večjem tveganju za interakcije;
- Izvaja preveze in spremlja vstopno mesto ob gastrostomi, jejunostomi ali drugem enteralnem dostopu po posegu in v nadaljnji oskrbi;
- Oceni kožo okoli hranilne stome, prisotnost izločka, rdečine, bolečine, otekline, krvavitve, okužbe, hipergranulacij, maceracije, zatekanja želodčne ali črevesne vsebine, pritiska zaradi diska ali fiksacijskih pripomočkov ter znake vraščanja notranjega diska;
- Spremlja in pravočasno ukrepa pri preprečevanju poškodb zaradi pritiska ob gastrostomi, poškodb kože, okužb, hipergranulacij, zatekanja, zamašitve, dislokacije ali drugih zapletov;
- Izvaja ustrezne ukrepe za zaščito kože, prilagoditev fiksacije, izbiro oblog, nego vstopnega mesta in zmanjševanje tveganja za ponovne zaplete;
- Izvede osnovno in poglobljeno oceno prehranskega statusa pacienta. Pri tem oceni telesno maso, spremembe telesne mase, vnos hrane in tekočin, toleranco enteralnega

hranjenja, znake dehidracije, tveganje za podhranjenost, funkcionalno stanje in dejavnike, ki vplivajo na prehransko ogroženost;

- Spremlja prehranski status pacienta, učinkovitost enteralnega hranjenja, spremembe v kliničnem stanju, toleranco predpisane sondne hrane in morebitne zaplete, kot so driska, zaprtje, bruhanje, aspiracija, dehidracija ali presnovna nestabilnost;
- Sodeluje s kliničnim dietetikom in zdravnikom pri načrtovanju prehranske podpore, določitvi energijskih in beljakovinskih potreb, izbiri farmacevtsko pripravljene sondne hrane ter prilagoditvi prehranskega režima;
- Prepozna prehranska in presnovna tveganja, ki zahtevajo zdravniško oziroma dietetično obravnavo, in pravočasno koordinira vključitev ustreznega strokovnjaka;
- Načrtuje, izvaja in evalvira individualizirano edukacijo pacienta s hranilno stomo, svojcev in pacientu pomembnih bližnjih. Edukacija vključuje oskrbo hranilne stome, pripravo in aplikacijo hrane, uporabo farmacevtsko pripravljene sondne hrane, uporabo črpalke, hranilnega sistema in brizg, higieno pripomočkov, varno shranjevanje hrane, preprečevanje kontaminacije, spiranje sonde, aplikacijo zdravil, prepoznavanje zapletov in ukrepanje ob težavah;
- Nauči pacienta in svojce pravilne priprave hrane za hranjenje po hranilni stomi, kadar je tak način hranjenja strokovno ustrezen, varen in vključen v prehranski načrt;
- Pacienta in svojce uči o higieni pripomočkov za hranjenje po hranilni stomi, pravilnem rokovanju s sistemom in preprečevanju okužb;
- Preveri razumevanje navodil, praktično izvedbo postopkov in pripravljenost pacienta oziroma svojcev za samostojno izvajanje hranjenja v domačem okolju;
- Pripravi pacienta s hranilno stomo na odpust iz bolnišnice. Pri tem oceni pripravljenost pacienta in svojcev za samooskrbo, zagotovi potrebne pripomočke, pripravi pisna navodila, opredeli načrt spremljanja in zagotovi povezavo s patronažnim zdravstvenim varstvom, ambulantno, izbranim zdravnikom, kliničnim dietetikom in drugimi izvajalci oskrbe;
- Koordinira prehod pacienta med bolnišnico, ambulantno obravnavo, patronažnim zdravstvenim varstvom, socialno varstvenim zavodom in domačim okoljem;
- Spremlja kontinuiteto prehranske podpore, dostopnost sondne hrane in pripomočkov, varnost domače oskrbe ter pravočasno komunikacijo med izvajalci;
- Prepozna psihološke, socialne, etične in družinske izzive, povezane z uvedbo ali nadaljevanjem enteralnega hranjenja;
- Pri pacientih v paliativni oskrbi sodeluje z zdravnikom, paliativnim timom, kliničnim dietetikom in svojci pri razumevanju ciljev enteralnega hranjenja, pričakovanih koristi, bremen, tveganj in vpliva na kakovost življenja;
- Pacientu in svojcem zagotavlja osnovno psihosocialno podporo, razlago in svetovanje ter po potrebi vključi psihologa, socialnega delavca, paliativni tim ali drugega strokovnjaka.
- Dokumentira klinično oceno, stanje hranilne stome, prehranski status, enteralni vnos, toleranco hranjenja, izvedene intervencije, aplikacijo zdravil, zaplete, edukacijo pacienta in svojcev ter izide obravnave;
- Sodeluje pri pripravi in uvajanju kliničnih poti, strokovnih protokolov, algoritmov za obravnavo zapletov, edukacijskih gradiv in standardov zdravstvene nege pacientov s hranilnimi stomami;
- Spremlja kazalnike kakovosti in varnosti, kot so okužbe vstopnega mesta, zamašitve sonde, dislokacije, puščanje, poškodbe kože, aspiracijski zapleti, ponovni sprejemi v

bolnišnico, prehranski izidi, usposobljenost pacienta za samooskrbo in zadovoljstvo pacienta;

- Sodeluje pri raziskovalnem delu, strokovnem razvoju in prenosu dokazov v prakso na področju zdravstvene nege pacientov s hranilnimi stomami in enteralnim hranjenjem;

2.2.4 Področje kontinence / inkontinence:

- Poglobljena anatomija in fiziologija sečil, prebavil, anorektalnega področja in medeničnega dna;
- Patofiziologija uriniranja, odvajanja blata, kontinence in motenj izpraznjenja;
- Urinska inkontinenca in etiologija nastanka;
- Vrste urinske inkontinence, vključno s stresno, urgentno, mešano, funkcionalno, prelivno in nevrogeno inkontinenco;
- Etiologija, dejavniki tveganja, diagnostika in možnosti zdravljenja urinske inkontinence pri ženskah, moških in otrocih;
- Fekalna inkontinenca kronično zaprtje, motnje izpraznjenja in možnosti konservativne ter kirurške obravnave;
- Akutna fekalna inkontinenca pri hospitaliziranem pacientu;
- Težave z odvajanjem blata pri otrocih;
- Inkontinenca po anorektalni atreziji in drugih prirojenih ali pridobljenih motnjah;
- Inkontinenca in motnje odvajanja po operacijah na črevesju;
- Vedenjska terapija pri težavah z odvajanjem blata;
- Sindrom nizke anteriorne resekcije oziroma LARS in obravnava odvajanja po kontinuitetnih operacijah;
- Medenično dno in življenje po kontinuitetnih operacijah;
- Indikacije, pričakovanja in posebnosti obravnave pacientov po rektomektomiji;
- Obravnava in svetovanje pacientom po kolorektalnih in proktoloških operacijah, vključno s fistulami, abscesi in drugimi stanji;
- Motnje v delovanju medeničnega dna, diagnostični postopki in možnosti nekirurškega zdravljenja;
- Ocena funkcije mišic medeničnega dna;
- Vadba mišic medeničnega dna, trening sečnega mehurja, trening črevesja in vedenjske intervencije;
- Biofeedback in druge metode konservativne podpore pri motnjah kontinence;
- Izvedba anorektalne manometrije in interpretacija osnovnih ugotovitev v okviru kompetenc;
- Izvedba urodinamskih preiskav in interpretacija osnovnih ugotovitev v okviru kompetenc;
- Poznavanje vloge nefrologa, urologa, ginekologa, koloproktologa, fizioterapevta, gastroenterologa, pediatra, psihologa in drugih strokovnjakov pri obravnavi motenj medeničnega dna;
- Vrste urinske inkontinence;
- Diagnosticiranje urinske inkontinence;
- Medikamentozno in kirurško zdravljenje stresne urinske inkontinence;
- Zdravljenje spolne disfunkcije;

- Medikamentozno in kirurško zdravljenje urgentne urinske inkontinence;
- Konservativno in kirurško urinske inkontinence;
- Ukrepi za zdrav življenjski slog pri urinski inkontinenci,
- Vadba mišic medeničnega dna;
- Trening mehurja;
- Vloga nevrofiziologa pri motnjah v delovanju medeničnega dna;
- Pelvična bolečina,
- Urinska inkontinenca pri moških, vključno z obravnavo po uroloških posegih; spolna disfunkcija, pelvična bolečina, samopodoba in psihosocialne posledice inkontinence;
- Medikamentozno, konservativno in kirurško zdravljenje stresne, urgentne in mešane urinske inkontinence;
- Vloga laserske, magnetne in drugih podpornih terapij v obravnavi urinske inkontinence v okviru strokovnih indikacij in dokazov;
- Humana, racionalna, dostojanstvena in individualizirana obravnava pacienta z inkontinenco;
- Obravnava pacienta z urinsko inkontinenco;
- Urinska inkontinenca in samopodoba;
- Poznavanje Konzilija za bolezni in motnje v delovanju medeničnega dna;
- Vloga laserske in magnetne terapije v zdravljenju urinske inkontinence;
- Zdravstvena nega pacienta s stalnim urinskim katetrom:
- Intermitentna čista samokatetrizacija žensk in moških;
- Izбира, uporaba in prilagajanje inkontinenčnih pripomočkov;
- Preprečevanje in obravnava inkontinenčnega dermatitisa ter drugih poškodb kože;
- Dokumentiranje, spremljanje izidov, kazalnikov kakovosti in varnosti na področju kontinence in medeničnega dna;
- Sodelovanje pri raziskovalnem delu, strokovnem razvoju in prenosu dokazov v prakso na področju zdravstvene obravnave pacientov z inkontinenco in težavami na področju medeničnega dna.

Kompetence:

- Samostojno izvede poglobljeno in sistematično oceno pacienta z urinsko ali fekalno inkontinenco, zaprtjem, motnjami izpraznjenja oziroma motnjami medeničnega dna. Pri tem oceni vrsto in stopnjo inkontinence, trajanje težav, pogostost epizod, sprožilne dejavnike, vpliv na vsakodnevno življenje, kakovost življenja, samopodobo, spolnost, kožo, mobilnost, kognitivno stanje, zdravila, prehrano, vnos tekočin, funkcionalne zmožnosti in socialno podporo;
- Pri oceni uporablja standardizirana ocenjevalna orodja, dnevnike uriniranja in odvajanja, oceno blata, oceno vnosa tekočin, oceno kože, oceno tveganja za padce, oceno zmožnosti samooskrbe ter druge strokovno utemeljene metode spremljanja;
- Na podlagi klinične presoje, strokovnih smernic in dokazov načrtuje, izvaja, spremlja in evalvira individualizirano zdravstveno nego in konservativno obravnavo pacienta z motnjami kontinence;
- Prepozna in razlikuje med različnimi vrstami urinske inkontinence, vključno s stresno, urgentno, mešano, prelivno, funkcionalno in nevrogeno inkontinenco;

- Oceni dejavnike tveganja, vpliv življenjskega sloga, pridružene bolezni, zdravila, nosečnost, porod, menopavzo, urološke in ginekološke posege, nevrološka stanja ter funkcionalne omejitve, ki lahko vplivajo na nastanek ali poslabšanje urinske inkontinence;
- Načrtuje, izvaja in evalvira konservativne intervencije pri urinski inkontinenci, vključno s treningom sečnega mehurja, učenjem pravilnega praznjenja mehurja, svetovanjem o vnosu tekočin, prehrani, telesni aktivnosti, uravnavanju telesne mase, uporabi pripomočkov in zmanjševanju dejavnikov tveganja;
- Pacienta pouči o pravilni uporabi inkontinenčnih pripomočkov, oceni ustreznost izbire pripomočka, spremlja učinkovitost uporabe in prilagodi izbiro glede na stopnjo inkontinence, stanje kože, mobilnost, življenjski slog in dostojanstvo pacienta;
- Prepozna in oceni fekalno inkontinenco, kronično zaprtje, motnje izpraznjenja, akutno fekalno inkontinenco pri hospitaliziranem pacientu ter težave z odvajanjem po kolorektalnih in proktoloških posegih;
- Izvede učenje fiziološkega odvajanja blata pri pacientu s fekalno inkontinenco ali zaprtjem ter načrtuje vedenjske in edukacijske intervencije, povezane z ritmom odvajanja, položajem pri odvajanju, prehrano, vnosom tekočin, telesno aktivnostjo in uporabo pripomočkov;
- Prepozna posebnosti obravnave pacientov z LARS, pacientov po kontinuitetnih operacijah, po rektopeksiji, po operacijah zaradi fistul, abscesov ali drugih proktoloških stanj ter jih usmeri v ustrezno nadaljnjo obravnavo;
- Pri otrocih z motnjami odvajanja, anorektalno atrezijo ali drugimi razvojnimi posebnostmi sodeluje z zdravnikom, pediatrom, starši in drugimi strokovnjaki pri načrtovanju varne, razvojno primerne in družinsko usmerjene obravnave;
- Oceni delovanje mišic medeničnega dna v okviru svojih kompetenc ter prepozna znake oslabiljene, prekomerno aktivne ali neusklajene funkcije medeničnega dna;
- Pacienta nauči pravilnega izvajanja vaj za krepitev, sproščanje in koordinacijo mišic medeničnega dna ter preveri pravilnost izvedbe, razumevanje navodil in sposobnost vključevanja vaj v vsakodnevno življenje;
- Izvaja oziroma sodeluje pri vedenjski terapiji, treningu mehurja, treningu črevesja, biofeedbacku in drugih konservativnih metodah za izboljšanje kontinence, kadar so te indicirane in vključene v klinični protokol;
- Prepozna stanja, ki zahtevajo vključitev fizioterapevta, nevrofiziologa, uroginekologa, urologa, koloproktologa, gastroenterologa ali drugega specialista,
- Izvaja urodinamske preiskave, pacienta pripravi na preiskavo, spremlja njegovo stanje med postopkom, prepozna osnovna odstopanja od normalnega zapisa v okviru svojih kompetenc ter zagotovi ustrezno nadaljnjo obravnavo.
- Izvede anorektalno manometrijo, spremlja potek preiskave, prepozna osnovna odstopanja od normalnega zapisa v okviru svojih kompetenc ter zagotovi ustrezno nadaljnjo obravnavo;
- Izvaja metodo biofeedbacka pri pacientih z motnjami kontinence oziroma medeničnega dna, kadar je metoda indicirana, strokovno utemeljena in protokolizirana;
- Pri diagnostično-podpornih postopkih zagotavlja varnost, zasebnost, dostojanstvo pacienta, ustrezno pripravo, razlago postopka, informirano sodelovanje pacienta in dokumentiranje izidov;
- Izvaja kateterizacijo ženske in moškega ter pri tem upošteva aseptično tehniko, indikacije, kontraindikacije, dostojanstvo pacienta in preprečevanje okužb sečil;

- Menja in odstrani stalni urinski kateter pri ženski in moškem. Kadar je v obseg kompetenc in protokol vključena tudi menjava stalnega urinskega katetra pri moškem, postopek izvede skladno z jasno določenimi varnostnimi kriteriji in pogoji za vključitev zdravnika;
- Samostojno izvede prebrizgavanje stalnega urinskega katetra, kadar je postopek indiciran in protokoliziran, ter oceni prehodnost, izloček, prisotnost bolečine, znake okužbe, krvavitve ali drugih zapletov;
- Izvaja edukacijo intermitentne čiste samokateterizacije pri ženski in moškem. Pri tem izbere oziroma svetuje ustrezne pripomočke, pouči o higieni, tehniki izvedbe, pogostosti kateterizacije, preprečevanju okužb, ravnanju ob zapletih in dokumentiranju oziroma spremljanju izločanja;
- Spremlja kožo pri pacientu z urinsko ali fekalno inkontinenco ter pravočasno ukrepa ob spremembah, kot so rdečina, maceracija, erozija, bolečina, srbenje, okužba ali inkontinenčni dermatitis;
- Načrtuje in izvaja ukrepe za preprečevanje inkontinenčnega dermatitisa, vključno z ustrezno higieno kože, zaščitnimi pripravki, pravilno izbiro inkontinenčnih pripomočkov, zmanjševanjem vlage in trenja ter spremljanjem učinkovitosti ukrepov;
- Prepozna razliko med inkontinenčnim dermatitisom, poškodbo zaradi pritiska, glivično okužbo, kontaktnim dermatitisom in drugimi spremembami kože ter pravočasno vključi zdravnika ali drugega strokovnjaka, kadar je to potrebno;
- Oceni potrebo po inkontinenčnih pripomočkih ter presodi njihovo ustreznost glede na vrsto in stopnjo inkontinence, stanje kože, mobilnost, kognitivno stanje, ročne spretnosti, življenjski slog, spol, starost, okolje in dostojanstvo pacienta;
- Pouči pacienta, svojce in zdravstvene delavce o pravilni namestitvi, uporabi, menjavi, odstranjevanju in varnem ravnanju z inkontinenčnimi pripomočki;
- Namesti in nauči pacienta oziroma svojce pravilne namestitve urinal kondoma ter spremlja učinkovitost, udobje, stanje kože in varnost uporabe;
- V okviru zakonsko določenih pooblastil, strokovnih kriterijev, pravil plačnika in kliničnih protokolov predlaga oziroma predpisuje ustrezne inkontinenčne pripomočke;
- Načrtuje, izvaja in evalvira individualizirano edukacijo pacienta z inkontinenco, svojcev in pacientu pomembnih bližnjih. Edukacija vključuje razumevanje motenj kontinence, uporabo pripomočkov, trening mehurja, trening črevesja, vaje za medenično dno, higieno kože, preprečevanje zapletov, prehrano, vnos tekočin, telesno aktivnost in pravočasno iskanje pomoči;
- Edukacijo prilagodi starosti, spolu, kognitivnim sposobnostim, funkcionalnemu stanju, zdravstveni pismenosti, kulturnemu okolju, socialni podpori in zasebnosti pacienta;
- Pacientu svetuje glede vpliva inkontinence na samopodobo, spolnost, partnerske odnose, delo, socialno vključevanje in kakovost življenja ter po potrebi vključi psihologa, spolnega terapevta, socialnega delavca ali druge strokovnjake;
- Specialist samostojno in natančno identificira ter označi anatomske točke primerne za vstavev elektrode pri SNM (foramna S3, S4) z uporabo naprednih palpatornih tehnik in interpretacije slikovne diagnostike;
- Sodeluje v interdisciplinarnem timu oziroma konziliju za bolezni in motnje v delovanju medeničnega dna. Pri tem prispeva k oceni potreb, načrtovanju obravnave, spremljanju izidov in odločanju o nadaljnjih ukrepih;
- Koordinira obravnavo med primarno, sekundarno in terciarno ravno zdravstvenega varstva ter povezuje pacienta z urologom, uroginekologom, ginekologom,

koloproktologom, gastroenterologom, pediatrom, nevrologom, nevrofiziologom, fizioterapevtom, kliničnim dietetikom, psihologom, patronažno službo in drugimi strokovnjaki;

- Zagotavlja kontinuirano obravnavo pacienta z inkontinenco v bolnišničnem, ambulantnem, patronažnem, socialnovarstvenem in domačem okolju;
- Dokumentira klinično oceno, vrsto in stopnjo inkontinence, stanje kože, izbrane pripomočke, izvedene intervencije, edukacijo, diagnostično-podporne postopke, zaplete, ukrepe in izide obravnave;
- Izvaja edukacijo zdravstvenih delavcev v bolnišničnem, ambulantnem, patronažnem, socialnovarstvenem in domačem okolju glede inkontinence in težav na področju medeničnega dna;
- Sodeluje pri pripravi in uvajanju kliničnih poti, protokolov, algoritmov, edukacijskih gradiv in standardov obravnave pacientov z urinsko, fekalno inkontinenco in preventivnega delovanja na področju medeničnega dna;
- Spremlja kazalnike kakovosti in varnosti, kot so pojavnost inkontinenčnega dermatitisa, okužbe sečil, zapleti kateterizacije, ustreznost izbire pripomočkov, stopnja samooskrbe, zadovoljstvo pacienta, kakovost življenja in zmanjšanje nepotrebne uporabe stalnih urinskih katetrov;
- Sodeluje pri raziskovalnem delu, strokovnem razvoju in prenosu dokazov v prakso na področju kontinence, inkontinence in motenj medeničnega dna.

2.2.5 Področje rane:

Uvod v oskrbo ran:

- Poglobljena anatomija in fiziologija kože;
- Fiziologija celjenja ran in dejavniki, ki vplivajo na celjenje;
- Patofiziologija nastanka kroničnih ran;
- Klasifikacija akutnih in kroničnih ran;
- Epidemiologija kroničnih ran;
- Dejavniki, ki vplivajo na celjenje ran (lokalni in sistemski);
- Celostna obravnava pacienta z rano;
- Multidisciplinarna obravnava pacienta z rano;
- Organizacija oskrbe ran v zdravstvenem sistemu.

Splošna načela in metode sodobne oskrbe ran:

- Ocena rane;
- Celostna ocena pacienta z rano;
- Anamneza in klinični pregled;
- Etiološka diagnostika rane;
- Ocena, merjenje in dokumentiranje rane;
- TIMERS koncept;
- Spremljanje napredka celjenja ran;
- Mikrobiologija, biofilm in okužbe ran;
- Biopsija in tkivni vzorci;
- Vpliv rane na kakovost življenja.

Lokalna oskrba rane:

- Čiščenje in priprava dna rane;
- Priprava dna rane;
- Ocenjevanje nevitalnega tkiva (debridement), načela in vrste;
- Okužba rane;
- Odvzem kužnin;
- Lokalni antiseptiki;
- Osnove sistemskega antibiotičnega zdravljenja;
- Obloge za oskrbo ran;
- Izbira obloge glede na značilnosti rane;
- Obvladovanje simptomov (bolečina, vonj, izloček, krvavitev).

Zdravljenje ran z negativnim tlakom (ZRNT):

- Osnove ZRNT;
- Indikacije, kontraindikacije in zapleti;
- ZRNT z instilacijo;
- ZRNT pri odprtem abdomnu;
- Incizijski ZRNT.

Dodatne in druge sodobne metode zdravljenja ran:

- Lokalna terapija s kisikom (TOT);
- Fotodinamična terapija (PDT);
- Hiperbarična kisikova terapija (HBOT);
- Elektrostimulacija;
- Terapija z udarnimi globinskimi valovi (ESWT);
- Ultrazvočna terapija;
- Fotobiomodulacija (low-level laser oziroma LED terapija);
- Terapija z ogljikovim dioksidom (CO₂);
- Biološke obloge in kožni nadomestki;
- Celične in tkivne terapije;
- Rastni faktorji in druga regenerativna zdravljenja.

Spremljanje kakovosti oskrbe:

- Dokumentacija;
- Kazalniki kakovosti;
- Vrednotenje učinkovitosti zdravljenja;
- Na dokazih temelječa praksa (evidence-based practice).

Kompresijska terapija:

- Fizikalne osnove kompresije;
- Indikacije in kontraindikacije;
- Dolgoelastični povoji;
- Kratkoelastični povoji;
- Kompresijski sistemi;
- Kompresijska oblačila;
- Kompresijske nogavice;
- Prilagodljivi kompresijski sistemi;

- Intermitentna pnevmatska kompresija.

Topični pripravki za nego in zdravljenje kože:

- Indikacije za uporabo topičnih pripravkov;
- Klasifikacija topičnih pripravkov za nego kože;
- Topična zdravila;
- Topični kortikosteroidi in druge protivnetne učinkovine;
- Encimski pripravki;
- Lapizacija in krioterapija;
- Izbira topičnih pripravkov glede na stanje kože;
- Neželeni učinki in varna uporaba topičnih pripravkov.

Slikovna in druge diagnostične metode pri obravnavi kroničnih ran:

- Indikacije za posamezne preiskave;
- UZ/doppler;
- RTG;
- CT/angiografija;
- MRI;
- Bioimpedanca;
- Drugo.

Prehrana in prehranska podpora pri pacientu z rano:

- Vloga prehrane pri celjenju ran;
- Presnovni odziv organizma na rano;
- Presejanje prehranske ogroženosti;
- Ocena prehranskega statusa;
- Energijske potrebe pacienta z rano;
- Pomen makro- in mikrohranil pri celjenju ran;
- Oralni prehranski dodatki in medicinska prehrana;
- Enteralna in parenteralna prehrana pri pacientih z ranami;
- Spremljanje prehranskega statusa in učinkovitosti prehranske podpore;
- Multidisciplinarna obravnava prehransko ogroženega pacienta;
- Sarkopenija, krhkost in prehranska podpora pri starostniku z rano.

Poškodbe kože:

- Inkontinenčni dermatitis (IAD);
- Poškodbe zaradi vlažnosti (MASD);
- Poškodbe zaradi medicinskih lepil (MARSI);
- Odrnine in raztrganine;
- Preventiva in zdravljenje.

Travmatske in akutne rane:

- Osnove nastanka ter vrste in klasifikacija travmatskih ran;
- Kirurške rane in tehnike zapiranja kirurških ran;
- Dehiscence kirurških ran;
- Zunanji fiksateriji.

Opeklinske rane in ozebilne:

- Klasifikacija in ocena opeklinskih in ozeblinskih poškodb;
- Patofiziologija opeklinske in ozeblinske poškodbe;
- Prva pomoč pri opeklinah;
- Lokalna oskrba opeklinskih ran;
- Kirurško zdravljenje opeklinskih ran;
- Rehabilitacija pacienta z opeklinami;
- Posebnosti zdravstvene nege in zdravstvene vzgoje opeklinskega pacienta.

Poškodba zaradi pritiska:

- Patofiziologija nastanka PZP
- Klasifikacija PZP
- Ocenjevanje ogroženosti
- Menjava položaja in razbremenjevanje
- PZP zaradi MP (MDRPI)
- PZP na peti
- Podporne površine
- Posebne skupine pacientov
- Kirurško zdravljenje PZP

Edemi:

- Patofiziologija nastanka edema;
- Diagnostika, klasifikacija in zdravljenje;
- Fleboedem;
- Limfedem;
- Lipoedem;
- Kompresijsko zdravljenje edema.

Venska bolezen in venska golenja razjeda:

- Patofiziologija nastanka venske bolezni;
- Kronična venska bolezen;
- Diagnostika, klasifikacija in zdravljenje;
- Kirurško zdravljenje kronične venske bolezni.

Arterijska bolezen in arterijska razjeda:

- Patofiziologija nastanka arterijske bolezni;
- Periferna arterijska (okluzivna) bolezen;
- Diagnostika, klasifikacija in zdravljenje;
- Endovaskularno in kirurško zdravljenje arterijske bolezni.

Diabetična noga/razjeda:

- Patofiziologija nastanka diabetične razjede;
- Diagnostika in klasifikacija;
- IWGDF smernice;
- Presejalni testi;
- ABI, TBI in transkutana oksimetrija ($TcPO_2$);
- Diabetična nevropatija in angiopatija;

- Charcotova artropatija;
- Preventiva diabetične razjede;
- Tehnike razbremenjevanja pri diabetičnem stopalu/diabetični razjedi.

Onkološke rane:

- Maligne rane;
- Radiacijske poškodbe.

Atipične rane:

- Vaskulitisi;
- Pioderma gangrenosum;
- Ectima gangrenosum;
- Kalcifilaksija;
- Hematološke bolezni;
- Maligne spremembe;
- Bakterijske okužbe kože;
- Druge etiologije.

Posebne skupine pacientov:

- Pediatrični pacienti;
- Pacienti na imunosupresivni terapiji;
- Onkološki pacienti;
- Bariatrični pacienti;
- Geriatrični pacienti;
- Paliativni pacienti;
- Pacienti s kognitivnimi motnjami;
- Pacienti v domači oskrbi;
- Pacienti z rano po operaciji zadnjika ali danke;
- Pacienti s fistulami.

Kompetence:

- Samostojno izvede celostno, poglobljeno in sistematično oceno pacienta z rano. Pri tem oceni splošno zdravstveno stanje, osnovno bolezen, pridružene bolezni, zdravila, bolečino, prehranski status, hidracijo, mobilnost, prekrvavitev, prisotnost edema, okužbo, tveganje za zaplete, zmožnost samooskrbe, psihosocialne potrebe in vpliv rane na kakovost življenja;
- Izvede napredno oceno rane, vključno z etiologijo rane, velikostjo, globino, fazo celjenja, vrsto tkiva v dnu rane, prisotnostjo nevitalnega tkiva, količino in značilnostmi izločka, vonjem, stanjem robov rane, okolne kožo, bolečino, znaki okužbe, biofilmom in dejavniki, ki zavirajo celjenje;
- Prepozna lokalne in sistemske dejavnike, ki vplivajo na celjenje rane;
- Pri oceni in oskrbi rane uporablja standardizirana orodja, strokovne klasifikacije, koncept TIMERS, fotografsko dokumentacijo, meritve rane in druge metode spremljanja, kadar so strokovno utemeljene in organizacijsko omogočene;
- Na podlagi klinične presoje, strokovnih smernic in dokazov načrtuje, izvaja, spremlja in evalvira individualizirano zdravstveno nego pacienta z rano v bolnišničnem, ambulantnem, patronažnem, socialnovarstvenem in domačem okolju;

- Oцени in obravnava akutne, kirurške in travmatske rane v okviru svojih kompetenc ter prepozna zaplete, ki zahtevajo zdravniško ali kirurško obravnavo;
- Pri pacientu z akutno rano oceni vrsto poškodbe, stanje kože in tkiv, prisotnost krvavitve, bolečine, okužbe, tujkov, edema, motenj prekrvavitve in dejavnikov, ki lahko vplivajo na celjenje;
- Pri pacientu s kirurško rano spremlja celjenje, stanje šivov oziroma sponk, izloček, znake okužbe, dehiscenco, hematoma, seroma, poškodbo okolne kože in potrebo po dodatni obravnavi;
- Pri pacientu z rano in zunanjim fiksaterjem oceni stanje vstopnih mest, kožo, znake okužbe, bolečino, stabilnost oskrbe in potrebo po edukaciji pacienta glede higiene, opazovanja in pravočasnega ukrepanja;
- Pri kronični rani prepozna lokalne in sistemske dejavnike, ki zavirajo celjenje, ter načrtuje ukrepe za pripravo dna rane, obvladovanje izločka, zaščito okolne kože, zmanjšanje bolečine, preprečevanje okužb in izboljšanje pogojev za celjenje;
- Prepozna situacije, ki zahtevajo vključitev zdravnika, kirurga, dermatologa, angiologa, diabetologa, infektologa, kliničnega dietetika, fizioterapevta ali drugega strokovnjaka.
- Specialist izvede pripravo dna rane v skladu s strokovnimi smernicami, konceptom TIMERS, klinično oceno rane in načrtom zdravljenja;
- V okviru pridobljenih kompetenc, kliničnih protokolov in zakonskih pooblastil izvede različne metode odstranjevanja nevitalnega tkiva, kot so avtolitično, mehansko, encimsko, biološko, ultrazvočno oziroma drugo nekirurško odstranjevanje mrtvin;
- Izvede konzervativno ostro odstranjevanje nevitalnega tkiva v kronični rani, kadar je postopek vključen v njen obseg kompetenc, izveden po protokolu in ob jasno opredeljenih varnostnih kriterijih;
- Pred izvedbo debridementa oceni prekrvavitev, bolečino, tveganje za krvavitev, okužbo, antikoagulantno zdravljenje, splošno stanje pacienta in morebitne kontraindikacije. Po posegu spremlja učinke, zaplete, bolečino, krvavitev in nadaljnji potek celjenja;
- Oцени znake lokalne, širše lokalne in sistemske okužbe rane ter prepozna znake biofilma in druge dejavnike, ki lahko zavirajo celjenje;
- Izvaja ukrepe za preprečevanje okužb rane, vključno z ustrezno higieno rok, aseptično oziroma čisto tehniko glede na indikacijo, pravilnim čiščenjem rane, izbiro oblog, uporabo lokalnih antiseptikov, edukacijo pacienta in preprečevanjem kontaminacije;
- Odvzame bris iz rane oziroma drug ustrezen vzorec v skladu s klinično indikacijo in protokolom. Pri tem upošteva pravilno pripravo rane, način odvzema, dokumentiranje in interpretacijo rezultata v sodelovanju z zdravnikom;
- Prepozna stanja, ki zahtevajo sistemsko zdravljenje, dodatno diagnostiko ali urgentno obravnavo;
- Samostojno izbere ustrezne obloge za oskrbo rane glede na etiologijo, fazo celjenja, količino izločka, prisotnost okužbe, stanje okolne kože, globino rane, bolečino, pogostost prevez, cilje obravnave, zmožnost samooskrbe in stroškovno učinkovitost;
- Samostojno izbere in prilagodi primarne in sekundarne obloge, zaščitne materiale, sredstva za zaščito okolne kože, pripomočke za obvladovanje izločka ter druge materiale za lokalno oskrbo rane;
- Spremlja učinkovitost izbrane obloge, pravočasno prepozna potrebo po spremembi načrta oskrbe in dokumentira učinke na celjenje, bolečino, izloček, stanje kože in kakovost življenja pacienta;

- V okviru pridobljenih kompetenc, kliničnih protokolov in zakonskih pooblastil namesti, spremlja in evalvira podporne terapije pri ranah z odloženim celjenjem;
- Namesti in spremlja terapijo z negativnim tlakom, kadar je indicirana in protokolizirana. Pri tem oceni rano, zaščiti okolno kožo, izbere ustrezne materiale, spremlja količino in značilnosti izločka, prepozna zaplete in koordinira nadaljnjo obravnavo;
- Samostojno izvaja podporne terapije (lokalna kisikova terapija, hiperbarična kisikova terapija, elektrostimulacija, ultrazvočna terapija, ESWT, fotobiomodulacija) in druge metode, kadar so strokovno utemeljene, vključene v protokol in prilagojene stanju pacienta;
- Spremlja učinkovitost podpornih terapij, varnost izvajanja, odziv rane in vpliv na kakovost življenja pacienta;
- Prepozna indikacije in samostojno izvaja krioterapijo in lapizacijo;
- Oceni pacienta z vensko, arterijsko ali mešano golenjo razjedo ter prepozna dejavnike, ki vplivajo na varno uporabo kompresijske terapije;
- Samostojno izvede meritve in interpretacijo normalnih vrednosti gleženjskega indeksa, prepozna osnovna odstopanja od normalnega zapisa v okviru svojih kompetenc ter zagotovi ustrezno nadaljnjo obravnavo;
- Sodeluje pri drugih neinvazivnih meritvah žilnega statusa, kadar so te vključene v njen obseg kompetenc in klinični protokol;
- Na podlagi ocene žilnega statusa, edema, bolečine, stanja kože, mobilnosti in ciljev obravnave izvede kompresijsko povijanje z dolgoelastičnimi in kratkoelastičnimi povoji oziroma drugimi kompresijskimi sistemi;
- Samostojno prepozna in loči vrste edemov (venski, limfni, maščobni ali sistemski) ter določi ustrezen načrt oskrbe;
- Samostojno oceni indikacije in kontraindikacije za varno izvedbo kompresijske terapije (preverjanje arterijskega pretoka);
- Strokovno izvaja kompresijsko povijanje z uporabo kratkoelastičnih, dolgoelastičnih in večkomponentnih povojnih sistemov;
- Samostojno izbere in predpiše ustrezne medicinske kompresijske sisteme, pripomočke ali kompresijska oblačila po meri;
- Izvaja edukacijo pacienta in svojcev o pravilni uporabi, nameščanju in vzdrževanju kompresijskih pripomočkov ter preventivnih ukrepov;
- Aktivno sodeluje v timu pri celostni obravnavi pacientov s kompleksnimi edemi in limfedemom;
- Uči pacienta, svojce in zdravstvene delavce pravilne uporabe kompresijske terapije, prepoznavanja opozorilnih znakov, nege kože, pomena gibanja, dvigovanja nog in rednega spremljanja;
- Pri mešanih ali arterijskih razjedah prepozna tveganja, omejitve in kontraindikacije za kompresijo ter pravočasno vključi zdravnika oziroma angiologa;
- Izvede oceno pacienta z diabetično nogo, nevropatsko razjedo ali tveganjem za nastanek razjede. Pri tem oceni kožo, deformacije stopala, občutljivost, prekrvavitev, obutev, mobilnost, bolečino, prisotnost okužbe, znake ishemije in zmožnost samooskrbe;
- Izvede oziroma sodeluje pri presejalnem testu za diabetično nogo v skladu s protokolom ter prepozna stopnjo tveganja za nastanek razjede;
- Načrtuje in samostojno izvede razbremenitev nevropatskega stopala oziroma svetuje in koordinira uporabo ustreznih razbremenilnih pripomočkov v sodelovanju z zdravnikom, diabetologom, ortotikom, fizioterapevtom ali drugim strokovnjakom;

- Izvaja zdravstveno nego in zdravstveno vzgojo pacienta z diabetično nogo pred in po kirurški oskrbi, zlasti glede razbremenitve, pregledovanja stopal, izbire obutve, higiene kože, prepoznavanja okužbe in pravočasnega iskanja pomoči;
- Izvaja preventivne ukrepe za preprečevanje poškodb zaradi pritiska na podlagi ocene tveganja, mobilnosti, prehranskega stanja, vlažnosti kože, perfuzije, bolečine in drugih dejavnikov tveganja;
- Oceni, razvrsti in obravnava poškodbe zaradi pritiska v skladu s strokovnimi smernicami. Pri tem upošteva lokacijo, globino, stanje tkiv, prisotnost okužbe, bolečino, izloček, okolno kožo in dejavnike, ki vplivajo na celjenje;
- Preprečuje in samostojno obravnava druge poškodbe kože, kot so inkontinenčni dermatitis, poškodbe zaradi medicinskih lepil, raztrganine kože, maceracija in kontaktni dermatitis;
- Samostojno oceni ogroženost za nastanek PZP in izbere ustrezno podporno površino in načrtuje ostale preventivne ukrepe;
- Pri obravnavi kože samostojno načrtuje ukrepe za razbremenitev, zaščito kože, zmanjšanje vlage in trenja, prilagoditev pripomočkov, uporabo podpornih površin in edukacijo pacienta ter izvajalcev oskrbe;
- Prepozna posebnosti malignih, atipičnih in paliativnih ran ter načrtuje oskrbo v skladu s cilji obravnave, ki so lahko usmerjeni v celjenje, stabilizacijo stanja, zmanjšanje simptomov ali izboljšanje kakovosti življenja;
- Pri malignih in paliativnih ranah obravnava bolečino, vonj, izloček, krvavitev, okužbo, psihosocialne stiske, telesno podobo in vpliv rane na dostojanstvo pacienta;
- Sodeluje in koordinira multidisciplinarno obravnavo pacienta z rano z zdravnikom, paliativnim timom, onkologom, dermatologom, kirurgom, psihologom in drugimi strokovnjaki pri oblikovanju realnih ciljev oskrbe;
- Pacientu in svojcem zagotavlja podporo, edukacijo in svetovanje glede oskrbe rane, obvladovanja simptomov in prilagajanja na spremenjeno zdravstveno stanje;
- Oceni in obravnava manjše opekline v okviru svojih kompetenc ter prepozna obsežne, globoke, kemične, električne, inhalacijske ali druge kompleksne opekline, ki zahtevajo urgentno oziroma specialistično obravnavo;
- Pri pacientu z površinsko opeklino oceni globino, površino, lokacijo, bolečino, stanje kože, tveganje za okužbo, potrebo po hlajenju, zaščiti rane, prevezi, spremljanju in edukaciji pacienta;
- Sodeluje pri zdravstveni negi pacientov z opeklami v skladu s kliničnim načrtom zdravljenja in varnostnimi protokoli;
- Določi oziroma izbere primeren pripomoček za oskrbo fistule, zaščito kože in zbiranje izločka v skladu z anatomske značilnostmi, količino izločka in zmožnostjo pacienta za sodelovanje;
- Koordinira obravnavo z zdravnikom, kirurgom, kliničnim dietetikom in drugimi strokovnjaki, kadar fistula zahteva kompleksno interdisciplinarno zdravljenje;
- Izvede oceno prehranskega statusa pacienta z rano v okviru svojih kompetenc. Pri tem oceni tveganje za podhranjenost, spremembe telesne mase, vnos hrane in tekočin, beljakovinski vnos, hidracijo, pridružene bolezni in dejavnike, ki vplivajo na celjenje;
- Spremlja prehranski status, prepozna prehranska tveganja ter sodeluje s kliničnim dietetikom in zdravnikom pri načrtovanju prehranske podpore;
- Samostojno prepozna indikacije za uvedbo osnovnih prehranskih dodatkov, ki podpirajo proces celjenja ran, na podlagi celostne ocene pacienta, prehranskega statusa, vrste in značilnosti rane ter dejavnikov, ki vplivajo na celjenje. V okviru svojih

kompetenc predpiše ustrezne osnovne prehranske dodatke, spremlja njihov učinek in po potrebi prilagodi prehransko podporo v sodelovanju z zdravnikom in kliničnim dietetikom;

- Pacienta in svojce pouči o pomenu ustreznega prehranskega vnosa, beljakovin, energije, hidracije in drugih hranil za celjenje ran;
- Načrtuje, izvaja in evalvira individualizirano edukacijo pacienta z rano, svojcev in pacientu pomembnih bližnjih. Edukacija vključuje razumevanje vzroka rane, preprečevanje poslabšanja, pravilno oskrbo rane, zaščito kože, prepoznavanje okužbe, obvladovanje bolečine, prehrano, razbremenitev, kompresijsko terapijo, telesno aktivnost, uporabo pripomočkov in pravočasno iskanje pomoči;
- Izvaja edukacijo zdravstvenih delavcev v bolnišničnem, ambulantnem, patронаžnem, socialnovarstvenem in domačem okolju glede sodobne oskrbe ran, izbire oblog, preprečevanja zapletov, dokumentiranja in varne uporabe podpornih terapij;
- Sodeluje v interdisciplinarnem timu pri obravnavi pacienta z rano ter enakovredno prispeva k oceni, načrtovanju, izvedbi, spremljanju in evalvaciji obravnave;
- Koordinira obravnavo med bolnišnico, specialistično ambulanto, primarno ravno, patронаžnim zdravstvenim varstvom, socialnovarstvenim zavodom in domačim okoljem;
- Sodeluje z zdravnikom, kirurgom, dermatologom, diabetologom, angiologom, infektologom, kliničnim dietetikom, fizioterapevtom, ortotikom, psihologom, farmacevtom, paliativnim timom in drugimi strokovnjaki;
- Dokumentira klinično oceno pacienta, oceno rane (vključno s fotodokumentacijo), velikost in značilnosti rane, uporabljene obloge, izvedene intervencije, bolečino, okužbo, izloček, stanje kože, edukacijo, zaplete, ukrepe in izide obravnave;
- Sodeluje pri pripravi in uvajanju kliničnih poti, strokovnih protokolov, algoritmov za obravnavo zapletov, edukacijskih gradiv in standardov zdravstvene nege pacientov z ranami;
- Spremlja kazalnike kakovosti in varnosti, kot so dinamika celjenja, pojav okužb, pojav poškodb zaradi pritiska, bolečina, stanje okolne kože, ustreznost izbire oblog, ponovne hospitalizacije, zadovoljstvo pacienta, stopnja samooskrbe in kakovost življenja;
- Sodeluje pri raziskovalnem delu, strokovnem razvoju in prenosu dokazov v prakso na področju zdravstvene nege pacientov z ranami.

PROGRAM SPECIALIZACIJE INTEGRIRANE ZDRAVSTVENE NEGE ODRASLIH NA PRIMARNI RAVNI

1. PROGRAM SPECIALIZACIJE

1.1. Področja in podpodročja specializacije

Program specializacije se opravlja na naslednjih področjih in podpodročjih:

- Teoretične predklinične vsebine, ki dajo specializantu osnovo za strokovno delo na specialističnem področju, se osvojijo pred vstopom v klinično okolje za izvajanje praktičnega usposabljanja, kar traja 6 mesecev (405 ur organiziranega pouka in 495 ur samostojnega dela specializanta) in se izvajajo na visokošolskem zavodu z ustrezno akreditiranim podiplomskim študijskim programom:
 - Patofiziologija (70 ur predavanj + 20 ur seminarjev + 10 ur laboratorijskih vaj = 100 ur);
 - Farmakologija zdravil (60 ur predavanj + 20 ur seminarjev + 20 ur laboratorijskih vaj = 100 ur);
 - Klinična anatomija in propedeutika (20 ur predavanj + 30 ur seminarjev + 60 ur kliničnih vaj = 110 ur);
 - Zakonodaja in etika s področja ter pravila obveznega zdravstvenega zavarovanja (20 ur predavanj + 10 ur seminarjev = 30 ur);
 - Raziskovanje in raziskovalna metodologija v zdravstveni negi (10 ur predavanj + 15 ur seminarjev = 25 ur; samostojno delo specializanta v pripravi specialistične naloge = 180 ur);
 - Sporazumevanje s pacientom in v timu ter medprofesionalno sodelovanje (10 ur predavanj + 10 ur seminarjev + 20 ur kliničnih vaj = 40 ur).
- Specialne vsebine po področjih (skupaj z opravljenimi/predvidenimi tečaji) traja 17 mesecev tudi samostojno delo specializanta (priprava na sprotno in zaključno preverjanje znanja ter izdelavo specialistične naloge):
 - Presejanje za kronične nenalezljive bolezni (**moduli za diplomirane medicinske sestre v ambulantah družinske medicine) – 3 mesece**
 - **Obvladovanje dejavnikov tveganja**
 - v Centrih za krepitev zdravja (priporočeno v večjem CKZ) – 1 mesec
 - NIJZ oziroma področna enota NIJZ - 1 mesec
 - patronažni službi - 1 mesec
 - **Vodenje urejenih kroničnih bolnikov** (moduli za diplomirane medicinske sestre v ambulantah družinske medicine) – **3 mesece v ambulantni družinske medicine;**
 - Dodatne vsebine s področja **diagnostike in obravnave izbranih, urejenih kroničnih stanj po nadgrajenem protokolu za vodenje urejenih kroničnih bolezni - 1 mesec sekundarni ravni (internistični oddelek);**

➤ **Obravnava izbranih akutnih stanj – skupaj 7 mesecev**

- obravnava akutnih stanj v primarnem zdravstvenem varstvu – 5 mesecev
 - 1 mesec v otroškem dispanzerju,
 - 1 mesec v dispanzerju za ženske
 - 3 mesece v ambulantni družinske medicine
- obravnava v urgentnem centru
 - 2 meseca v urgentnem centru (modro zeleni sektor - akutni, neogroženi).

Študijski dopust za pripravo na specialistični izpit – 1 mesec

V tabeli 1 so prikazana področja, mesta kroženja in trajanje posameznih vsebin

Vsebina	Izvajalec	Trajanje (v mesecih)
Teoretične predklinične vsebine	Visokošolski učitelji Medicinske fakultete	6
Presejanje za kronične nenalezljive bolezni	Ambulante družinske medicine	3
Obvladovanje dejavnikov tveganja	Center za krepitev zdravja	1
	NIJZ	1
	Patronažna služba	1
Vodenje urejenih kroničnih bolnikov	Ambulante družinske medicine	3
diagnostike in obravnave izbranih, urejenih kroničnih stanj po nadgrajenem protokolu za vodenje urejenih kroničnih bolezni	Internistični oddelki bolnišnic	1
Obravnava izbranih akutnih stanj	Otroški dispanzer	1
	Dispanzer za ženske	1
	Ambulanta družinske medicine	3
	Urgentni center - modro zeleni sektor	2
Študijski dopust		1
SKUPAJ		24

Predavanja teoretičnega in predkliničnega dela izvajajo habilitirani visokošolski učitelji iz ustreznega področja. Klinični del se izvaja pri pooblaščenem izvajalcu visokošolskega zavoda oziroma drugem pooblaščenem izvajalcu modularnega dela.

Teoretične vsebine iz kliničnega področja se izvedejo pred pričetkom kliničnega usposabljanja na določenem področju.

Vsak predmet iz temeljnih predkliničnih veščin se zaključi z opravljenim izpitom. Področje raziskovanja in raziskovalne metodologije v zdravstveni negi se zaključijo s študijo primera. Opravljeni izpiti iz naslednjih temeljnih predkliničnih veščin (Patofiziologija, Klinična anatomija in propedeutika, Farmakologija zdravil) so pogoj za vstop v klinično okolje za opravljanje praktičnega usposabljanja.

Znanje se ne glede na dolžino kliničnega usposabljanja obvezno preverja s kolokviji in oceni z »je opravil« ali »ni opravil« ali z izpiti. Opravljen kolokvij pred komisijo (mentor in vsaj še en neodvisen član) je pogoj za priznanje usposabljanja iz tega področja.

1.2 Končno preverjanje

Končno preverjanje znanja je specialistični izpit, ki ima teoretični in praktični del.

Najmanj en član izpitne komisije je zdravnik družinske medicine, ki je imenovan za člana ali predsednika izpitne komisije pri Zdravniški zbornici Slovenije.

2. KATALOG POTREBNIH ZNANJ IN VEŠČIN

Znanja in veščine ter posledično kompetence pridobiva specializant z učenjem iz teoretičnih virov, s kritičnim opazovanjem in z lastnim izvajanjem postopkov in posegov v kliničnem okolju med opravljanjem specializacije na področju primarne ravni.

Specializant mora tekom specializacije obvezno uspešno opraviti izobraževalne module. Če ima specializant že pred vstopom v specializacijo opravljene izobraževalne module, potem mu po dokazilu (veljaven certifikat) glavnemu mentorju že opravljenega modula ni potrebno ponovno opravljati:

- Preventiva (modul za diplomirane medicinske sestre v ambulantah družinske medicine);
- Dejavniki tveganja (modul za diplomirane medicinske sestre v Centrih za krepitev zdravja);
- Arterijska hipertenzija (modul za diplomirane medicinske sestre v ambulantah družinske medicine);
- Kronična ledvična bolezen (modul za diplomirane medicinske sestre v ambulantah družinske medicine);
- Sladkorna bolezen (moduli za diplomirane medicinske sestre v ambulantah družinske medicine in diplomirane medicinske sestre v Centrih za krepitev zdravja);
- Osteoporoza (modul za diplomirane medicinske sestre v ambulantah družinske medicine);
- Depresija (modul za diplomirane medicinske sestre v ambulantah družinske medicine);
- KOPB/astma (modul za diplomirane medicinske sestre v ambulantah družinske medicine);
- Ishemična bolezen srca (modul za diplomirane medicinske sestre v ambulantah družinske medicine);
- Benigna hiperplazija prostate (modul za diplomirane medicinske sestre v ambulantah družinske medicine);

- Obvladovanje motenj prehranjenosti;
- Presejanje za demenco.

Časovni in vsebinski potek specializacije, preverjanja pridobljenega teoretičnega in praktičnega znanja ter pomembnejša strokovna opravila se vpisujejo v obrazec »List specializanta«. V njem neposredni oziroma glavni mentorji potrdijo, da je specializant opravil predpisani del programa ter pridobil ustrezna znanja, izkušnje in veščine.

V »Listu specializanta« so opredeljeni tudi postopki oziroma posegi ter minimalno število ponovitev posameznega postopka oziroma posega. Po vsakem uspešno opravljenem postopku oziroma posegu njegovo izvedbo s podpisom potrdi neposredni mentor. Če specializant posameznega postopka oziroma posega zaradi objektivnih okoliščin med specializacijo ne more opraviti v kliničnem okolju, ga lahko izjemoma, na predlog glavnega mentorja in s predhodnim soglasjem koordinatorja specializacije, opravi pod nadzorom glavnega mentorja v simulacijskem okolju. Izpolnjen »List specializanta« je pogoj za pristop k specialističnemu izpitu.

2.1. Temeljna/predklinična znanja, veščine in kompetence

2.1.1 Zahtevano teoretično znanje s področja raziskovanja in raziskovalne metodologije v zdravstveni negi

- Filozofije znanosti za podporo kvalitativnega, kvantitativnega raziskovanja in raziskav mešanih metod
- Utemeljitev izbora paradigme, metodologije in metod raziskovanja v zdravstveni negi
- Opredelitve kvalitativne, kvantitativne metodologije in metod ter raziskav mešanih metod
- Opis kvalitativnega, kvantitativnega raziskovalnega procesa in procesa mešanih metod
- Metode zbiranja in analize podatkov v okviru kvalitativnega in kvantitativnega raziskovanja
- Opredelitev discipline in znanosti zdravstvene nege
- Etični vidiki raziskovanja

Kompetence:

- Razume raziskovalne paradigme, filozofije znanosti, metodologije in metode kvalitativnega in kvantitativnega raziskovanja ter opredelitve raziskav mešanih metod.
- Sposoben načrtovati, pripraviti in izvesti kvalitativno in kvantitativno raziskavo na področju zdravstvene nege in zdravstva.
- Sposoben učinkovito predstaviti, širiti in vrednotiti rezultate raziskovalnega dela.
- Razume pomen znanosti in discipline za razvoj prakse zdravstvene nege.
- Razume etične vidike raziskovanja.

2.1.2 Zahtevano teoretično znanje s področja patofiziologije

- Poznavanje patofizioloških procesov pri arterijski hipertenziji
- Poznavanje patofizioloških procesov pri kronični ledvični bolezni

- Poznavanje patofizioloških procesov pri sladkorni bolezni
- Poznavanje patofizioloških procesov pri osteoporozi
- Poznavanje patofizioloških procesov pri depresiji
- Poznavanje patofizioloških procesov pri KOPB in astmi
- Poznavanje patofizioloških procesov pri ishemični bolezni srca
- Poznavanje patofizioloških procesov pri benigni hiperplaziji prostate
- Poznavanje patofizioloških procesov pri motnjah prehranjenosti
- Poznavanje patofizioloških procesov pri nevrodegenerativnih boleznih

Kompetence:

- Pozna in razume osnove patofizioloških procesov pri razvoju bolezni, ki privedejo do nastanka patoloških stanj.
- Zna povezovati teoretična znanja s področja patofiziologije stanj s klinično sliko stanja ter s potrebnim diagnostičnim in terapevtskim ukrepanjem ter zdravstveno nego akutnega in kroničnega bolnika.

2.1.3 Zahtevano teoretično znanje s področja farmakologije zdravil

- Osnove splošne farmakologije in toksikologije:
 - farmakodinamika
 - farmakokinetika
- Farmakologija in toksikologija po organskih sistemih:
 - srčno-žilni sistem
 - dihalna
 - osrednji in periferni živčni sistem (vključno z avtonomnim živčevjem)
 - prebavila
 - zdravila, ki uravnavajo raven glukoze v krvi
 - zdravila z vplivom na hemostazo in trombolizo
 - zdravljenje s protimikrobnimi učinkovinami
- Skrb za varnost pri ravnanju z zdravili
- Poznavanje osnovne imunologije in delovanja cepiv za nacionalni program cepljenja, indikacije in kontraindikacije, pripravo in shranjevanje cepiv, pravilno tehniko cepljenja ter spremljanje po cepljenju

Kompetence:

- Pozna osnove splošne in klinične farmakologije zdravil, njihovo farmakodinamiko in farmakokinetiko.
- Pozna indikacije za predpis zdravil, ki se uporabljajo v zdravljenju akutnih in kroničnih stanj, ob tem pozna kontraindikacije in neželene učinke ter izbere pravi odmerek ter način aplikacije zdravil.
- Pozna farmakokinetiko in farmakodinamiko glavnih skupin zdravil, ki se uporabljajo v družinski medicini.
- Pozna pričakovane učinke zdravil, ki jih srečujemo pri vsakdanjem delu njihove neželene učinke in interakcije.
- Pozna medsebojne delovanja zdravil, stranskih učinkov, terapevtskih razponov in odmerkov pogosto uporabljenih zdravil.
- Pozna in ustrezno aplicira zdravila v primeru anafilaksije.

- Zna predpisovati zdravila in medicinsko-tehnične pripomočke po protokolih za obravnavo zdravstvenih stanj, za katere pridobi kompetence tekom specializacije, in v skladu s pravili ter omejitvami obveznega zdravstvenega zavarovanja.

2.1.4 Zahtevano teoretično znanje s področja klinične anatomije in propedevtike

- Splošni internistični pregled bolnika
- Jemanje usmerjene anamneze pri najpogostejših akutnih in kroničnih stanjih
- Osnovna anatomija in osnovni klinični pregled glave in vratu (tudi ORL)
- Osnovna anatomija in osnovni klinični pregled prsnega koša in pljuč
- Osnovna anatomija in osnovni klinični pregled srčno žilnega sistema
- Osnovna anatomija in osnovni klinični pregled trebuha
- Osnovna anatomija in osnovni klinični pregled okončin
- Osnovna anatomija in osnovni klinični pregled centralnega živčnega sistema
- Osnove anatomije kože in dermatološke anamneze in pregleda

Kompetence:

- Jemlje anamnezo in ustrezno interpretira ugotovljeno.
- Na osnovi poznavanja anatomije človeškega telesa izvede osnovni klinični pregled celotnega telesa po posameznih telesnih regijah in ustrezno interpretira.
- Na podlagi anamneze in opravljenega telesnega pregleda ustrezno interpretira ugotovitve - prepozna stanja in ustrezno ukrepa (obravnavo bolnika in zdravljenje nezapletenih stanj).

2.1.5 Zahtevano teoretično znanje s področja zakonodaje in etike

- Poznavanje temeljnih vsebin zdravstvenega prava
- Ugotavljanje in pojasnjevanje osnovnih kriterijev odgovornosti zdravstvenih delavcev
- Pravice in obveznosti zdravstvenih delavcev pri opravljanju njihove dejavnosti
- Poznavanje dela in organizacije poklicnih zbornic
- Disciplinska, civilna in kazenska odgovornost zdravstvenih delavcev
- Spoštovanje pacientovih pravic
- Utemeljitev osnovnih etičnih načel, ki vodijo delovanje na področju zdravstvene nege (Kodeks etike v zdravstveni negi Slovenije):
 - načelo pravičnosti, ki omogoča vzpostavitev sistema, ki je pošten in zagotavlja enakost
 - načelo dobronamernosti, ki zahteva, da so delovanja in namere zdravstvenih delavcev vedno v najboljšem interesu pacienta
 - načelo avtonomije pacienta določa, da se pacientove zahteve spoštujejo in da se ne stori ničesar v nasprotju z njegovimi željami
 - resnicoljubnost kot dolžnost posredovanja pacientu ustreznih informacij, ki so nujne in omogočajo utemeljevanje podlag za poučeno odločitev in privolitev

Kompetence:

- Pozna organizacijo službe na primarni ravni.
- Pozna temeljne vsebine zdravstvenega prava.

- Pozna osnovne kriterije odgovornosti zdravstvenih delavcev.
- Pozna pravice in obveznosti zdravstvenih delavcev pri opravljanju njihove dejavnosti.
- Pozna delo in organizacije poklicnih zbornic.
- Pozna disciplinsko, civilno in kazensko odgovornost zdravstvenih delavcev.
- Pozna spoštovanje pacientovih pravic.
- Pozna temeljne vsebine zdravstvenega prava.
- Se zaveda pomena empatične zdravstvene obravnave, ki je usmerjena na bolnika.
- Razume, upošteva in samostojno v klinični praksi uporablja načelo pravičnosti, načelo dobronamernosti, načelo avtonomije pacienta in načelo resnicoljubnosti.

2.1.6 Sodelovanje s člani razširjenega tima

- Sodeluje s člani ožjega tima v ambulantni družinske medicine (zdravnik družinske medicine, tehnik zdravstvene nege in diplomirana medicinska sestra)
- Sodeluje s člani razširjenega tima (Center za krepitev zdravja/Zdravstveno vzgojni center, Laboratorij, Patronažno varstvo, Fizioterapija, Nujna medicinska pomoč)
- Sodeluje s sekundarno in terciarno ravno zdravstvenega varstva
- Sodeluje z ostalimi službami na področju socialnega in zdravstvenega varstva

Kompetence:

- Pozna delo in procese ožjega tima v ambulantni družinske medicine.
- Pozna načine sodelovanja in ima možnost napotovanja k izbranim članom razširjenega tima v skladu z vsebinami programa.
- Pozna načine sodelovanja in ima možnost napotovanja k izbranim službam sekundarne in terciarne ravni v skladu z vsebinami programa.
- Pozna načine sodelovanja in komunikacijske poti z ostalimi deležniki na področju socialnega in zdravstvenega varstva.

2.2 Specialne vsebine

2.2.1 Dodatne vsebine na področju diagnostike

- EKG: prepoznavanje in odčitavanje normalnega zapisa, prepoznavanje patoloških sprememb in ustrezna napotitev k zdravniku.
- Spirometrija: prepoznavanje in odčitavanje normalnega zapisa, prepoznavanje patoloških sprememb in ustrezna napotitev k zdravniku.
- Gleženjski indeks: prepoznavanje in odčitavanje normalnega zapisa, prepoznavanje patoloških sprememb in ustrezna napotitev k zdravniku.
- Laboratorij: prepoznavanje in odčitavanje normalnega zapisa, prepoznavanje patoloških sprememb in ustrezna napotitev k zdravniku.
- Izpolnjevanje in interpretacija različnih merilnih vprašalnikov in orodij za oceno stanj (KPSS, test risanja ure, ...).
- Napotitve na slikovno diagnostiko v skladu s protokoli (UZ vratnih žil, UZ abdomna, RTG PC, RTG skeleta ob kroničnih stanjih, ...).
- Izbrane/omejene napotitve na specialistične preglede (presejanje diabetične retinopatije, okulistični pregled ob počasnem poslabšanju vida, napotitev k travmatologu ob poškodbah, ...).

2.2.2 Obravnava izbranih akutnih stanj po protokolu

- Prepoznavna stanj za samostojno obravnavo pacienta (akutne respiratorne okužbe, nezapletene okužbe sečil, akutni gastroenteritisi, akutni konjunktivitisi, bolečine v lokomotornem sistemu, lokalizirane dermatološke spremembe, anafilaksija, ...).
- Izpeljava osnovnega pregleda oz. diagnostičnega postopka po protokolu.
- Uvedba nefarmakoloških in farmakoloških ukrepov po protokolu.
- Vodenje kratkotrajnega bolniškega staleža za akutna stanja (do 7 dni).
- Spremljanje pacienta po protokolu in ob ugotovljenih odstopanjih napotitev k zdravniku.

2.2.3 Obravnava izbranih kroničnih stanj po nadgrajenem protokolu

- Prepoznavna stanj za samostojno obravnavo pacienta.
- Izpeljava osnovnega pregleda oz. diagnostičnega postopka po protokolu.
- Uvedba nefarmakoloških ukrepov in ustrezna korekcija že uvedene farmakološke terapije.
- Spremljanje pacienta po protokolu in ob ugotovljenih odstopanjih napotitev k zdravniku.

PROGRAM SPECIALIZACIJE S PODROČJA DUŠEVNEGA ZDRAVJA IN PSIHIATRIJE V ZDRAVSTVENI NEGI

1. Namen specializacije

Specializacija je podiplomsko strokovno usposabljanje namenjeno pridobivanju poglobljenih in razširjenih teoretičnih in kliničnih znanj, veščin in kompetenc, potrebnih za strokovno in avtonomno delovanje na ožjem specialističnem področju. Po uspešno zaključeni specializaciji bo specialist usposobljen za:

- poglobljeno prepoznavanje potreb na področju preventive, osveščanja in zdravstvene vzgoje na specializiranem kliničnem področju,
- varovanje človekovih pravic in v okrevanje usmerjeno obravnavo,
- za terapevtsko ukrepanje po vnaprej dogovorjenih protokolih in kliničnih smernicah pri pacientih s postavljeno diagnozo,
- postopke usmerjanja pri prvem kontaktu z osebo z duševno motnjo po vnaprej dogovorjenih protokolih, razen za otroke in mladostnike,
- vodenje kompleksne zdravstvene nege pacienta v skladu s smernicami, z dokazi podprtimi kliničnimi izkušnjami in z uporabo kazalnikov uspešnosti obravnave,
- posvetovanje o kompleksnih kliničnih problemih v multidisciplinarnem timu na specializiranih področjih,
- kritično refleksijo in spremljanje kliničnega dela v zdravstveni negi in uvajanja izboljšav,
- sposobnost interdisciplinarnega sodelovanja v slovenski in mednarodni strokovni javnosti,
- prepoznavanje tehnološkega in drugega napredka v zdravstveni negi na specializiranem področju in prenos le tega v zdravstveno nego pacientov.

2. Trajanje in struktura specializacije

Specializacija traja do 2 leti in vključuje obvezni in izbirni teoretični del in klinično usposabljanje v zdravstvenih zavodih.

Pri sestavi individualnega programa kroženja specializacije kandidat izbere dva predmeta iz izbirnega modula glede na strokovni interes.

Specializacija traja 24 mesecev, od tega 6 mesecev teoretičnega dela, 17 mesecev kliničnega usposabljanja in 1 mesec priprave na specialistični izpit.

3. Program specializacije

Specializacija vključuje naslednje oblike izobraževanja:

- predavanja, seminarji in druge oblike pedagoškega dela,
- mentorirano klinično usposabljanje v učnih zavodih,
- samostojno razvojno delo in aktivno sodelovanje v strokovnih skupinah,
- aktivno sodelovanje na nacionalnih in mednarodnih strokovnih srečanjih.

Teoretične predklinične vsebine obveznega in izbirnega dela specializacije, ki dajo specializantu osnovo za strokovno delo na specialističnem področju, se osvojijo pred vstopom v klinično okolje za izvajanje praktičnega usposabljanja in se izvajajo na visokošolskem zavodu z ustrežno akreditiranim podiplomskim študijskim programom s področja duševnega zdravja in psihiatrije. Klinični del specializacije (izbirni del) se izvaja pri posameznih izvajalcih zdravstvene dejavnosti, ki so pooblaščen za izvajanje dela ali celotne specializacije.

Podroben program specializacije po vsebinah in kompetencah je opredeljen v opisu obveznega dela programa specializacije.

Potek programa: Specializant opravi 6 mesecev teoretičnih vsebin (predavanje / seminar/ vaje / samostojno delo / samostojni študij) in 17 mesecev neposrednega dela v klinični praksi pod nadzorom mentorja. Polovico neposrednega dela v klinični praksi iz Sklopa 2 – obvezni del specializant opravi na primarnem nivoju zdravstvenega varstva v pooblaščenih zdravstvenih zavodih za izvajanje programa specializacije s področja duševnega zdravja in psihiatrije v zdravstveni negi.

Priprava na specialistični izpit traja 1 mesec.

Področje specializacije	Vsebina in obseg	Trajanje
TEORETIČNI DEL (obvezni in izbirni del)	OBVEZNI DEL – 720 ur predavanj / seminarjev / vaj / samostojnega dela / samostojnega študija	4,5 meseca
	Ocena potreb po zdravstveni negi, triaža, načrtovanje in izdelan načrt obravnave – 30 ur predavanj; 15 ur seminarjev; 25 ur vaj v simuliranem okolju; 105 ur samostojnega študija	
	Obravnava: zdravljenje in rehabilitacija – 30 ur predavanj; 15 ur seminarjev; 45 ur izkustvenega dela; 105 ur samostojnega študija	
	Pomoč pri okrevanju in sodelovanje s pacientom s kronično duševno motnjo – 30 ur predavanj; 15 ur seminarjev; 25 ur vaj v simuliranem okolju; 105 ur samostojnega študija	
	Vodenje in management ter klinična ekspertiza in spremljanje lastnega dela – 30 ur predavanj; 15 ur seminarjev; 25 ur samostojnega dela; 105 ur samostojnega študija	
	IZBIRNI DEL – 240 ur; specializant izbere dva izbirna predmeta	1,5 meseca
	Odvisnost – 30 ur predavanj; 20 ur seminarjev; 70 ur samostojnega študija	
	Delo s starejšimi odraslimi – 30 ur predavanj; 20 ur seminarjev; 70 ur samostojnega študija	
	Forenzična psihiatrija – 30 ur predavanj; 20 ur seminarjev; 70 ur samostojnega študija	
	Avtizem in motnje v razvoju – 30 ur predavanj; 20 ur seminarjev; 70 ur samostojnega študija	

Področje specializacije	Vsebina in obseg	Trajanje
	Otroci in mladostniki s težavami v duševnem razvoju – 30 ur predavanj; 20 ur seminarjev; 70 ur samostojnega študija	
KLINIČNO USPOSABLJANJE – OBVEZNI DEL		14 mesecev
	Ocena potreb po zdravstveni negi, triaža, načrtovanje in izdelan načrt obravnave	5 mesecev
	Obravnava: zdravljenje in rehabilitacija	4 mesece
	Pomoč pri okrevanju in sodelovanje s pacientom s kronično duševno motnjo	5 mesecev
KLINIČNO USPOSABLJANJE – IZBIRNI DEL Specializant izbere dve področji		3 mesece
	Odvisnost	1,5 meseca
	Delo s starejšimi odraslimi	1,5 meseca
	Forenzična psihiatrija	1,5 meseca
	Avtizem in motnje v razvoju	1,5 meseca
	Otroci in mladostniki s težavami v duševnem razvoju	1,5 meseca
Priprava na specialistični izpit		1 mesec
SKUPAJ		24 mesecev

Način izvajanja obveznega kliničnega usposabljanja:

Glavni mentor pri pripravi individualnega programa specializacije upošteva, da specializant od skupno 14 mesecev obveznega kliničnega usposabljanja praviloma polovico v trajanju 7 mesecev opravi v primarnem zdravstvenem varstvu, druga polovica v trajanju 7 mesecev pa na opravi sekundarni oziroma terciarni ravni zdravstvenega varstva.

Takšna razporeditev usposabljanja zagotavlja pridobitev vseh znanj in kompetenc, predvidenih s programom specializacije, saj se delo na primarni, sekundarni in terciarni ravni zdravstvenega varstva na področju psihiatrije bistveno razlikuje glede potrebnih kompetenc, organizacije dela, odgovornosti ter načina obravnave pacientov.

4.1. Izvajalci specializacije

Teoretične vsebine v obliki predavanj in seminarjev izvajajo habilitirani visokošolski učitelji iz ustreznega področja. Klinične predmete izvajajo mentorji iz ustreznega področja, ki delujejo v kliničnih okoljih, kjer specializanti opravljajo klinično usposabljanje.

Klinično delo se izvaja v zdravstvenih zavodih na primarni/sekundarni/terciarni ravni, ki lahko zagotavljajo mentorstvo in imajo pooblastilo Ministrstva za zdravje za izvajanje specializacije s področja duševnega zdravja in psihiatrije.

4.2. Katalog potrebnih znanj in veščin

Časovni in vsebinski potek specializacije, preverjanja pridobljenega teoretičnega in praktičnega znanja ter pomembnejša strokovna opravila se vpisujejo v obrazec »List specializanta«. V njem neposredni oziroma glavni mentorji potrdijo, da je specializant opravil predpisani del programa ter pridobil ustrezna znanja, izkušnje in veščine.

V »Listu specializanta« so opredeljeni tudi postopki oziroma posegi ter minimalno število ponovitev posameznega postopka oziroma posega. Po vsakem uspešno opravljenem postopku oziroma posegu njegovo izvedbo s podpisom potrdi neposredni mentor. Če specializant posameznega postopka oziroma posega zaradi objektivnih okoliščin med specializacijo ne more opraviti v kliničnem okolju, ga lahko izjemoma, na predlog glavnega mentorja in s predhodnim soglasjem koordinatorja specializacije, opravi pod nadzorom glavnega mentorja v simulacijskem okolju. Izpolnjen »List specializanta« je pogoj za pristop k specialističnemu izpitu.

4.3 Preverjanja znanja

Preverjanje teoretičnega in praktičnega znanja in doseženih kompetenc in sposobnosti specializanta lahko poteka skozi:

- preverjanje znanja teoretičnih vsebin programa specializacije z izpiti, pripravo študij primera, razvojnimi projekti, idr.,
- redno preverjanje napredka z internimi ocenjevalnimi metodami v okviru kliničnega usposabljanja (delo na študijah primera, izvajanje zdravstvene obravnave v prisotnosti mentorja, idr.),
- sprotno preverjanje razumevanja, znanj, odgovornosti, celostnega pristopa, idr., skozi naloge,
- dokumentiranje strokovnega napredka v dokumentaciji specializanta,
- zaključni specialistični izpit, sestavljen iz teoretičnega, praktičnega dela.

5. Zaključek specializacije

Ob uspešnem zaključku specializacije kandidat pridobi strokovni naslov diplomirana medicinska sestra specialistka ali diplomirani zdravstvenik specialist.

6. Odgovornost po zaključeni specializaciji

Po uspešno zaključeni specializaciji je diplomirana medicinska sestra specialistka oz. diplomirani zdravstvenik specialist s področja duševnega zdravja in psihiatrije strokovno in poklicno odgovoren za uporabo pridobljenih znanj, veščin in kompetenc na svojem specialističnem področju. Specialist je dolžan:

- samostojno in strokovno izvajati naloge, ki zahtevajo poglobljeno znanje s področja duševnega zdravja in psihiatrije, v skladu z opredeljenimi kompetencami,
- prevzeti odgovornost za koordinacijo obravnav pri pacientih, ki so v timski obravnavi,
- izvaja vodenje v posamičnih primerih, izvaja individualno in skupinosvetovanje v skladu s kompetencami,
- izvajati podporo pacientov pri okrevanju,
- izvajati mentorstvo za zaposlene v izobraževalnem procesu v skladu s kompetencami,

- sodelovati v raziskovalnih skupinah na področju preventive in rehabilitacije duševnega zdravja v skladu s protokoli raziskovanja,
- poznati in varovati pravice oseb z duševnimi motnjami v skladu z mednarodnimi standardi, ,
- uporabljati standardizirane kvalitativne in kvantitativne ocene za oceno izidov obravnav.

Odgovornost specialistov zajema tudi zavestno uporabo razširjenih kompetenc, ki vključujejo presojanje, odločanje, vodenje in uvajanje sprememb v kliničnem okolju ter spodbujanje kulture spoštovanja človekovih pravic in k okrevanju usmerjene obravnave.

OBVEZNI DEL PROGRAMA SPECIALIZACIJE

I. OCENA POTREB PO ZDRAVSTVENI NEGI, TRIAŽA, NAČRTOVANJE IN IZDELAN NAČRT OBRAVNAVE

Obseg

Znanja

- Splošna psihopatologija
- Specifična psihopatologija
- Vzroki duševnih motenj, povezanost in vzroki
- Posledice duševnih motenj in težave v funkcioniranju
- Zdravstvena nega osebe z duševno motnjo

Kompetence

- Sposobnost vsestranskega zbiranja in vrednotenja informacij o pacientovem duševnem, telesnem, socialnem in duhovnem stanju
- Prepoznavanje simptomov duševnih motenj in ocena njihovega vpliva na vsakodnevno delovanje pacienta
- Identifikacija življenjsko ogrožajočih stanj na področju duševnega zdravja
- Uporaba standardiziranih ocenjevalnih instrumentov in orodij za ocenjevanje duševnega zdravja
- Identifikacija dejavnikov tveganja in zaščitnih dejavnikov, ki vplivajo na duševno zdravje pacienta
- Prepoznavanje aktualnih in potencialnih negovalnih problemov pri težavah v duševnem zdravju in duševnih motnjah
- Opredelitev prioritete zdravstvene nege na podlagi ocene pacientovega stanja
- Uporaba postopkov usmerjanja in triažiranja za določanje stopnje nujnosti obravnave pri težavah v duševnem zdravju in duševnih motnjah
- Izбира in izvajanje ustreznih negovalnih intervencij z vključevanjem farmakoloških in nefarmakoloških obravnav
- Upoštevanje individualnih potreb pacienta ter vključevanje njegovih osebnih virov podpore v negovalni načrt
- Redno spremljanje in vrednotenje učinkovitosti izvedenih intervencij ter prilagajanje negovalnega načrta glede na ugotovljene rezultate in aktualne potrebe pacienta

II. OBRAVNAVA: ZDRAVLJENJE IN REHABILITACIJA

Znanja

1. Psihofarmakologija in zdravstveno vzgojna podpora pri zdravljenju:

- Splošna in specialna psihofarmakoterapija
- Vrste psihotropnih zdravil, njihov mehanizem delovanja in vpliv na duševno zdravje
- Pregled najpogostejše predpisanih zdravil za kronične bolezni (npr. hipertenzija, sladkorna bolezen, dislipidemija)
- Aplikacija zdravil v posebnih farmacevtskih oblikah

- Neželeni učinki zdravil in njihovo obvladovanje skozi zdravstveno vzgojni pristop
- Splošne smernice zdravstvenega vzgojnega pristopa pri jemanju zdravil
- Zdravstveno vzgojno delo pri pacientih, ki prejemajo psihotropna zdravila ter zdravila za pridružene kronične bolezni: zagotavljanje skladnosti terapije, prepoznavanje možnih interakcij in optimizacija zdravljenja v sodelovanju s kliničnimi farmakologi

2. Komunikacija in vzpostavljanje terapevtskega odnosa:

- Komunikacijske veščine
- Vzpostavljanje in ohranjanje terapevtskega odnosa s pacientom
- Aktivno poslušanje in učinkovito vodenje pogovora
- Delo z zahtevnejšimi sogovorniki in reševanje konfliktov
- Nudenje konstruktivnih povratnih informacij
- Motivacijski intervju

3. Psihološko svetovanje in psihoedukacija:

- Indikacije za svetovanje
- Psihoedukacija pacienta o težavah o duševnem zdravju oziroma duševnih motnjah, zdravljenju in obvladovanju težav
- Osnovne tehnike svetovanja
- Tehnike reševanja problemov in odločanja

4. Osnovna psihoterapevtska znanja in pristopi:

- Indikacije za psihoterapevtsko obravnavo
- Pregled specifičnosti priznanih psihoterapevtskih pristopov
- Osnovna znanja in veščine vedenjsko-kognitivne terapije (vedenjske in kognitivne tehnike)

5. Delo v skupini:

- Osnovno znanje za delo v skupini
- Značilnosti skupin in skupinski procesi
- Veščine vodenja skupin

6. Vsebine psihosocialne rehabilitacije (PSR):

Skrb zase in profesionalni razvoj:

- Strategije za spoprijemanje s stresom
- Prepoznavanje in reguliranje lastnih čustvenih odzivov
- Pomen in vloga supervizije

Kompetence

- Sposoben izvesti celostno oceno pacientovega duševnega, telesnega, socialnega in duhovnega stanja ter njegove adherence k farmakoterapiji
- Sposoben v delovni skupini oceniti potrebe pacientov
- Sposoben načrtovati zdravstveno vzgojo in podporo sodelovanju zdravljenju
- Izvajanje psihoedukacije pacienta o težavah v duševnem zdravju oziroma duševnih motnjah, možnostih zdravljenja ter strategijah za obvladovanje in soočanje s težavami

z namenom povečanja razumevanja, sodelovanja v zdravljenju in izboljšanja kakovosti življenja.

- Prepoznavanje in obvladovanje zapletov, kot so metabolni sindrom, in dejavnikov tveganja.
- Spremljati dejavnike tveganja za metabolni sindrom in izobraževati v skupini in individualno o njihovem obvladovanju
- Spremljanje kliničnih parametrov (npr. telesna masa, krvni tlak, laboratorijski izvidi) ter izvajanje preventivnih ukrepov za zmanjšanje tveganja zapletov
- Prepoznavanje in preprečevanje neželenih interakcij zdravil ter sodelovanje pri prilagajanju farmakoterapije
- Pozna nefarmakološke oblike obravnav pri različnih skupinah pacientov v skladu z njihovimi potrebami
- Spodbujanje samoučinkovitosti pacienta pri obvladovanju bolezni ter vključevanje njegovih virov podpore
- Zna vzpostaviti terapevtski odnos s pacientom
- Sposoben voditi pogovor, reševati konflikte in nuditi konstruktivne povratne informacije
- Zna uporabiti tehnike svetovanja in motivacijskega intervjuja.
- Sposoben uporabiti vedenjsko-kognitivne tehnike pri podpori pacientom v klinični praksi
- Razumevanje skupinske dinamike, procesov in pridobivanje spretnosti za vodenje skupinskih intervencij
- Razumevanje konceptov, metod in pomena psihosocialne rehabilitacije ter njihove vloge v procesu okrevanja
- Prepozna pomen strategij za spoprijemanje s stresom in regulacije lastnih čustvenih odzivov pri delu s pacienti

III. POMOČ PRI OKREVANJU IN SODELOVANJE S PACIENTOM S KRONIČNO DUŠEVNO MOTNJO

Znanja

- Vsebine vezane na človekove pravice (UN CRPD, WHO QUOLRIGHTS, WHO Akcijski Plan 2025)
- Znanje za krepitev moči oseb z duševnimi motnjami in povečanjem njihovega osebnega nadzora, pri čemer se poudarjata njihova vloga in avtonomija pri usmerjanju lastnega okrevanja v povezavi z zgoraj omenjenimi dokumenti
- Razume pomen dostojanstva in partnerstva pacientov v obravnavi
- Pomen družine pri okrevanju
- Vrstniško zagovorništvo, zastopništvo in samopomoč
- Merjenje izidov

Kompetence

- Sposobnost opravljanja funkcionalnih ocen, vključno s pridobivanjem informacij o funkcionalnih sposobnostih pacienta, njegovih prednostih in manjših zmožnostih
- Upoštevanje mednarodnih smernic (UN CRPD, WHO QualityRights) za varovanje človekovih pravic oseb z duševnimi motnjami.

- Spodbujanje enakopravnega partnerstva z osebami z duševno motnjo ter spoštovanje njihove avtonomije in dostojanstva v zdravstveni oskrbi.
- Omogočanje aktivne vloge pri usmerjanju lastnega okrevanja in povečanje osebnega nadzora oseb z duševno motnjo
- Poznavanje pomena vključevanja družinskih članov v proces okrevanja ter krepitev njihove podporne vloge
- Poznavanje pomena vrstniškega zagovorništva, zastopništva in samopomočnih skupin
- Znanje za uporabo ustreznih orodij za merjenje izidov in učinkovitosti psihosocialnih intervencij

IV. VODENJE IN MANAGEMENT

Znanja

- Sistem organizacije skrbi za duševno zdravje in pravne podlage v RS
- Razvoj vodstvenih veščin in kompetenc za vodenje in sodelovanje v med-poklicnih skupinah: vodenje med-poklicnih timov, strateško načrtovanje, odločanje na podlagi podatkov, obvladovanje tveganj
- Vodenje in sodelovanje v multidisciplinarnih timih: facilitacija, skupinsko odločanje, reševanje konfliktov
- Uporaba metod upravljanja kakovosti in varnosti (PDCA, klinične poti, kazalniki kakovosti, ocena tveganja, spodbujanje kulture odprte komunikacije in poročanja varnostnih incidentov)
- Samorefleksija in supervizija: podpora osebnemu razvoju, vzpostavljanje praks redne samorefleksije, pomen supervizije pri preprečevanju izgorelosti in izboljšanju delovnih rezultatov
- Organizacijske strategije: Pridobivanje in razvoj znanj timov in posameznikov, spremljanje dela strokovnjakov (kakovost in varnost), uvajanje sprememb, mentorstvo sodelavcev in študentov, komunikacija, kritično razmišljanje in odločanje, varovanje podatkov in etična merila.

Kompetence

- Razumevanje sistema organizacije skrbi za duševno zdravje v Republiki Sloveniji ter pravnih okvirov, ki ga urejajo
- Poznavanje zakonodaje in smernic za zagotavljanje kakovostne, varne in zakonite zdravstvene oskrbe
- Posedovanje veščin vodenja in koordinacije multidisciplinarnih timov za zagotavljanje interdisciplinarne oskrbe
- Poznavanje pomena timskega dela, učinkovitega sodelovanja in profesionalne komunikacije
- Samorefleksija za izboljšanje klinične prakse in osebnega razvoja
- Pomen supervizije kot orodja za preprečevanje izgorelosti in izboljšanje delovne učinkovitosti
- Načrtovanje organizacijske spremembe za izboljšanje procesov v zdravstveni oskrbi
- Mentoriranje in coaching sodelavcev ter aktivno vključevanje v izobraževalne procese
- Pomen kompetenc za kritično presojanje, sprejemanje odločitev in reševanje kompleksnih situacij

- Razvijanje kulture medsebojnega spoštovanja, strokovne komunikacije in profesionalne odgovornosti
- Spoštovanje, razumevanje in poznavanje uporabe etičnih načel pri svojem delu in zagotavljanje varstva podatkov ter zagovorništvo pacientovih pravic

V. KLINIČNA EKPERTIZA IN SPREMLJANJE LASTNEGA DELA

Znanja

- Implementacija z dokazi podprtih pristopov na področju duševnega zdravja ter razvoj ocenjevanja znanstvenih raziskav
- Uporaba ocenjevalnih orodij za spremljanje dela

Kompetence

- Pomen raziskovalne pismenosti in kritičnega vrednotenja znanstvenih raziskav
- Pomen uporabe dokazov v klinični praksi
- Sposobnost aktivnega vključevanja v procese prenosa raziskovalnih spoznanj v klinično prakso
- Spodbujanje kulture nenehnega izboljševanja oskrbe z uporabo znanstvenih dokazov.

IZBIRNI DEL PROGRAMA SPECIALIZACIJE

I. ODVISNOST

Znanja

- Temelji javnega zdravja, razvoj, etiologija, faze odvisnosti, biopsihosocialni model, teorije motivacije in psihopatologije
- Poznavanje psihoaktivnih substanc, njihovih vplivov in patofiziologije odvisnosti
- Diagnostična orodja in klasifikacijski sistemi za motnje odvisnosti
- Specifične klinične slike in značilnosti različnih substanc ter zasvojljivih vedenj (alkohol, zdravila, prepovedane substance, nove psihoaktivne substance, igre na srečo, digitalni mediji, nakupovanje)
- Obravnava nujnih stanj (predoziranje, odtegnitvena stanja, agresivnost) in uporaba ustreznih protokolov
- Farmakoterapija odvisnosti (substitucijska terapija, titriranje zdravil)
- Psihosocialni in psihoterapevtski pristopi zdravljenja ter programi zmanjševanja škode in preventive
- Specifična zakonodaja na področju obravnave odvisnosti (ZPUPD, ZPPPD, ZOPA)

Kompetence

- Celostna ocena stanja pacienta (telesno, duševno, socialno, duhovno).
- Prepoznavanje in urgentno ukrepanje pri psihiatričnih nujnih stanjih pri osebah, ki so odvisne
- Načrtovanje individualiziranih terapevtskih načrtov (zmanjševanje škode, abstinenca)
- Koordinacija s strokovnjaki v interdisciplinarnih timih za kompleksne primere
- Avtonomno titriranje zdravil (substitucijske terapije) v okviru predpisanega terapevtskega okna

- Samostojno vodenje načrtov obravnav in ambulant ob stabilni remisiji
- Sodelovanje v projektih ter z nevladnimi organizacijami
- Sodelovanje pri oblikovanju politik zdravstvene obravnave odvisnosti

II. DELO S STAREJŠIMI ODRASLIMI

Znanja

- Poznavanje teoretičnih izhodišč gerontopsihiatrične zdravstvene nege ter razumevanje specifičnih potreb starejših oseb
- Sposobnost ugotavljanja potreb, načrtovanja, izvajanja ter evalvacije osnovnih in specialnih aktivnosti zdravstvene nege za starejše osebe z duševnimi težavami
- Uporabo posebnih veščin in pristopov za vzpostavljanje uspešne komunikacije ter gradnjo terapevtskega odnosa z osebami v gerontopsihiatriji.
- Znanja o tehnikah zmanjševanja vznemirjenosti in psihomotoričnega nemira, vključno z deeskalacijskimi tehnikami in posebnimi varovalnimi ukrepi pri osebah z demenco.
- Uporabo specifičnih tehnik pri izvajanju zdravstvene nege osnovnih življenjskih aktivnosti pri delno ali popolnoma telesno oviranih gerontopsihiatričnih osebah
- Celostno načrtovanje in izvajanje zdravstvene nege osebe z demenco v domačem okolju, vključno z izvajanjem zdravstveno vzgojnih aktivnosti za osebe, njihove svojce ter promocijo zdravja v širši družbeni skupnosti
- Načrtovanje in izvajanje zdravstveno vzgojnih aktivnosti, posebej prilagojenih osebam z zmernim kognitivnim upadom
- Poznavanje procesov sodelovanja pri urejanju socialnih težav ter izvedbi različnih oblik pomoči
- Poznavanje zakonodajnih določil in etičnih načel za obravnavo gerontopsihiatričnih oseb, vključno z zmožnostjo etične presoje pri dilemah v klinični praksi

Kompetence

- Celostna ocena in odzivanje na telesne, duševne ter socialne potrebe starejših oseb
- Samostojno izvajanje procesa zdravstvene nege in dokumentiranje
- Uporaba učinkovitih komunikacijskih tehnik v terapevtski obravnavi starejših oseb
- Izvajanje pristopov za umirjanje, zagotavljanje varnosti in obvladovanje tveganj v zdravstveni obravnavi
- Samostojno odločanje pri specifični zdravstveni negi telesno oviranih starejših oseb.
- Urejanje in koordinacija pomoči svojcem ter skrbnikom starejših oseb z duševno motnjo
- Zdravstveno vzgojno delo starejših oseb in svojci ter promocija zdravja v skupnosti
- Razumevanje potreb starejših oseb z vedenjskimi in kognitivnimi težavami.

III. FORENZIČNA PSIHIATRIJA

Znanja

- Osnove, posebnosti in najpogostejši psihopatološki znaki pri osebah v forenzični psihiatriji
- Rehabilitacijski postopki v forenzično-psihiatrični obravnavi (probacijske službe)

- Značilnosti sodno-psihiatričnega izvedenskega mnenja ter vloga izvedenstva v kazenskem, civilnem in upravnem pravu (ZSICT)
- Poznavanje zakonodaje pri izreku varnostnih ukrepov (KZ, ZIKS, ZPro, ZDZdr)
- Specifična psihiatrična problematika oseb v prevzgojnih in kazenskih ustanovah

Kompetence

- Prepoznavanje osnov, posebnosti in najpogostejših psihopatologij v forenzični psihiatriji
- Razumevanje konceptov in metod psihosocialne rehabilitacije ter njihove vloge pri okrevanju pacientov v forenzični obravnavi
- Izvajanje funkcionalnih ocen, vključno s prepoznavanjem prednosti in omejitev pacienta
- Poznavanje značilnosti sodno-psihiatričnega izvedenstva in vloge forenzične psihiatrije v kazenskem, civilnem ter upravnem pravu v skladu z Zakonom o duševnem zdravju
- Poznavanje psihiatrično pomembnih varnostnih ukrepov po Zakonu o duševnem zdravju
- Poznavanje psihiatrične problematike oseb v prevzgojnih in kazenskih ustanovah

IV. AVTIZEM IN MOTNJE V RAZVOJU

Znanja

- Razumevanje značilnosti, raznolikosti in komorbidnosti motenj avtističnega spektra (MAS)
- Prepoznavanje zgodnjih znakov MAS in uporaba presejalnih orodij za zgodnjo obravnavo
- Individualizirana zdravstvena nega otrok in mladostnikov z MAS: ocena potreb, načrtovanje, izvajanje in vrednotenje
- Uporaba strategij za zmanjševanje stresa in anksioznosti (vizualni pripomočki, strukturirano okolje, senzorna podpora, podporne komunikacijske metode)
- Obvladovanje vedenjskih izzivov z uporabo pozitivne vedenjske kontrole in LOW arousal pristopa z upoštevanjem senzornega profila posameznika
- Sodelovanje z otrokom/mladostnikom, starši in multidisciplinarnimi timi pri oblikovanju podpornih strategij
- Prepoznavanje duševnih stanj in motenj (npr. anksioznost, depresija, ADHD) ter uporaba prilagojenih pristopov zdravstvene nege in oskrbe
- Osnovno poznavanje farmakoloških in nefarmakoloških pristopov pri vedenjskih in psihiatričnih simptomih otrok in mladostnikov z MAS

Kompetence

- Sposobnost prepoznavanja potreb po zdravstveni negi pri otroku z MAS in individualizirana obravnava glede na otrokove / mladostnikove potrebe
- Uporaba prilagojenih komunikacijskih tehnik (vizualni pripomočki, PECS, TEACCH)
- Oblikovanje strukturiranega in senzorno prilagojenega okolja za zmanjšanje anksioznosti
- Prilagajanje zdravstvenih postopkov za zmanjšanje stresa pri otroku z MAS

- Uporaba strategij pozitivne vedenjske podpore za obvladovanje vedenjskih izzivov
- Aktivno sodelovanje s starši in multidisciplinarnimi timi pri celostni obravnavi oseb z MAS
- Prepoznavanje duševnih stanj in motenj (npr. anksioznost, depresija, MAS, ADHD) ter uporaba prilagojenih pristopov zdravstvene nege glede na individualne potrebe, v okviru pridobljenih znanj s področja zdravstvene nege
- Osnovno poznavanje farmakoterapije in neželenih učinkov zdravil pri otroku z MAS
- Uporaba neinvazivnih in netravmatskih pristopov krizne intervencije ter preprečevanje in obvladovanje kriznih situacij v okviru pridobljenih kompetenc s področja zdravstvene nege
- Sposobnost zagovorništva za potrebe otrok in mladostnikov z MAS v zdravstvenem in izobraževalnem sistemu

V. OTROCI IN MLADOSTNIKI S TEŽAVAMI V DUŠEVNEM ZDRAVJU

Znanja

- Osnove otroške razvojne nevrologije in stanja, povezana z razvojnimi težavami otrok in mladostnikov
- Zdravstvena nega in oskrba otrok ter mladostnikov s težavami v duševnem zdravju in razvoju
- Zdravstvena nega otrok in mladostnikov z nujnimi stanji v psihiatriji
- Poznavanje farmakoterapije v otroški in mladostniški psihiatriji
- Temelji promocije duševnega zdravja in preventive pri otrocih in mladostnikih
- Delo z otroci in mladostniki s težavami v duševnem zdravju na primarni ravni
- Prepoznavanje dejavnikov tveganja (zanemarjanje, zloraba, družinske stiske, šolski neuspeh, vrstniško nasilje, izključenost)

Kompetence

- Poznavanje otroške razvojne nevrologije in razumevanje stanj, povezanih s težavami v duševnem razvoju
- Podpora otrokom in mladostnikom ter njihovim družinam, izvajanje učinkovite komunikacije z otroki, mladostniki in družino
- Sposobnost prilagajanja zdravstvene nege specifičnim razvojnim potrebam otroka ali mladostnika (individualizirani pristopi)
- Sposobnost prepoznavanja potreb po zdravstveni negi in oskrbi v okviru pridobljenih znanj s področja zdravstvene nege
- Zna uporabiti postopke usmerjanja in triažiranja za oceno resnosti kriz v duševnem zdravju in izvajanje intervencij v skladu s smernicami
- Prepoznavanje in ukrepanje v nujnih psihiatričnih stanjih pri otrocih in mladostnikih v okviru pridobljenih strokovnih znanj s področja zdravstvene nege
- Sposoben vzpostaviti varno, strukturirano in stabilno okolje ter zagotoviti podporo otroku, mladostniku in družini v kriznih situacijah
- Pozna specifičnost farmakoterapije pri otrocih in mladostnikih, vključno z indikacijami, učinkovitostjo in možnimi neželenimi učinki psihotropnih zdravil
- Sodelovanje z multidisciplinarnimi timi (psihologi, socialni delavci, specialni pedagogi, psihiatri, pedopsihiatri)

- Vključevanje otroka/mladostnika in družine v načrtovanje obravnave in podpora pri razumevanju ter obvladovanju težav v duševnem zdravju
- Razumevanje etičnih vprašanj pri obravnavi otrok (npr. sodelovanje v odločanju, zaščita pred nasiljem).